

RIIGIKOGU

IV koosseis.

III istungjärk.

34. koosolek.

27. veebruaril 1930.

Sisu:

1. Tervitused.
2. 25 Riigikogu liikme arupärimine Vabariigi Valitsusele maal tööliste elukorterite lammutamise kohta.
3. Läbirääkimised Vabariigi Valitsuse vastamise puhul arupärimisele riigiteenijatele teenistusevanuse tasu mittemaksmise asjas.
4. V. Kaaver'i erakorraline teadaanne vangide peksmise asjas.
5. Tööstuslikkude koolide seaduse § 4 muutmise seadus — redaktsioon.
6. Majandusekoolide seaduse § 11 muutmise seadus — redaktsioon.
7. Seitsmenda rahvusvahelise töökongressi poolt vastuvõetud õnnetusjuhtude läbi vigastatud oma- ja välismaa töolistega ühtlase ümberkäimise kohta käiva konventsiooni eelnõu kinnitamise seadus — II lugemisel.
8. V. Kaaver'i sõnavõtmine isiklikus asjas.
9. Haiguse, töövõimetuse ja vanaduse vastu ning leskede ja vaestelaste kindlustamise seadus — I lugemisel.
10. Kohtu- ja siseministri kohustetäitja Hariduse- ja sotsiaalminister J. Hürneron'i erakorraline teadaanne Armin Fuks'i ja teiste vahialuste asjas.

Koosoleku avab Esimees K. Einbund kell 10.25 min.

Sekretäri kohal sekretär A. Schulbach.

1. Tervitused.

Juhataja: Enne päevakorrale asumist on mul teatada Riigikogule järgmist: Eesti Vabariigi 12. aastapäeva puhul sai Riigikogu Esimees Läti Saeima Esimehelt dr. Pauls Kalnins'ilt telegrammi, mis tõlkes järgmine:

„Soovides kriipsutada alla sümpaatia ja sõpruse tundeid, mis ühendavad meid, liitrahvaid, on mul au paluda Teie Ekstsellentsi võtta vastu minult kui ka Saeimalt kõige soemad tervitused ja kõige südamlikumad soovid iseseisvuse kahe-teistkümnenda aastapäeva puhul.“

Riigikogu Esimees saatis Läti Saeima Esimehele selle telegrammi puhul järgmise vastuse:

„Riigikogu ja oma nimel on mul au tänada Teie Ekstsellentsi südamliku õnnesoovi eest Eesti iseseisvuse kahe-teistkümnenda aastapäeva puhul ja sel puhul

märkida meeeldi kõvenevaid ning süvenevaid sõprussuhteid liitlaste Läti ja Eesti vahel.

Soovin Saeimale ja tema Esimehele edu teotsemiseks Läti riigi ning rahva heakäekäiguks.“ (Üldine k ä t e p l a g i n.)

2. 25 Riigikogu liikme arupärimine Vabariigi Valitsusele maal tööliste elukorterite lammutamise kohta.

Juhataja: Kodukorra järgi on käesolev arupärimine võetud vastu. Arupärimise tekst, mis paljundatud ja kätte antud, pannakse protokoll.

(Arupärimise tekst:

„Mitte ainult linnas, vaid ka maal on raske korterikriis. Uute hoonete juurdeehitamine ei sünni tarvilikul määral. Viimasel ajal on takistusi isegi asunikkude ehituselaenu saamiseks. Paljud asunikud on materjali kohale vedanud, alusmüürid valmis ehitatud, kuid ei saa ehitust jätkata ega lõpule viia, sest ei saa ehituselaenu kätte.

Samal ajal aga kestab maal elamiskõlblikkude hoonete lammutamine ja seniste elanikkude väljatõstmine.

Nii näiteks Ahja vana-asunduses müüakse lammutamiseks ja äravedamiseks endine mõisatöölise maja, mis alles 1911. a. ehitatud ja kus 6 perekonda elavad.

Kavastu mõisatöölise elumajast taetakse endisi mõisatöölise, leski ja naistöölise, kellel lapsed toita, välja tõsta.

Kastre mõisatöölise elumajast taetakse samuti elanikke välja tõsta, kuigi need seni seal kümned aastad on elanud, ning neil nüüd ühes suurte perekondadega kuskile pole minna.

Kuna sarnast tööliste elukorteritest väljatõstmist ja eluhoonete lammutamist ei saa õigustada, pöörame Vabariigi Valitsuse poole järgmiste küsimistega:

1) Mis otstarbel lammutatakse elamiskõlblikke hooneid?

2) Kas Vabariigi Valitsusel on teada, et väljatõstetud töölis perekonnad jäävad ilma ulaluset?

3) Mis mõtleb Vabariigi Valitsus teha maal korterikriisi vähendamiseks? 20. veebruaril 1930.

J. Bulin, Leo Käär, Valter Kaaver, A. Kirikal, V. Smirnov, E. Joonas, K. Freiberg, A. Usai, A. Gretschanov, P. Schütz, M. Mihkelson, B. Eilman, L. Jo-

hanson, J. Klesment, J. Voiman, A. Oinas, A. Mekkart, Ed. Pesur, A. Rei, A. Kärner, A. Jõeäär, M. Martna, A. Sirro, F. Hist, M. Adamson.“)

3. Läbirääkimised Vabariigi Valitsuse vastamise puhul arupärimisele riigiteenijatele teenistusevanuse tasu mittemaksmise asjas.

Juhataja: Rkl. Märt Martinson esitab lihtülemineku-vormeli:

„Riigikogu, ära kuulates Vabariigi Valitsuse vastuse arupärimisele riigiteenijatele teenistusevanuse tasu mittemaksmise asjas, läheb päevakorras edasi.“

A. Sirro (stp): Väga lugupeetud Riigikogu liikmed! Arupärijaid ei rahulda Vabariigi Valitsuse vastus järgmistel põhjustel. Teatavasti kuuluvad sadamatehaste teenijad ja ametnikud riigiteenijate koosseisu ja on õigustatud täies ulatuses riigiteenijate teenistusevanuse tasu saama. On teada, et eelmine valitsus on asunud seisukohale, et sadamatehaste ametnikud on õigustatud teenistusevanuse tasu saama, et aga seadus seda ei võimalda, oleks vaja seadus vastavalt parandada. Kui valitsus leiab, et see seaduseelnõu ei võimalda neile teenistusevanuse tasu maksmist, siis oleks Vabariigi Valitsuse otstarbekohasem samm olnud seaduse parandamise eelnõuga esineda. Ei ole kuidagi mõeldav, et üks osa riigiteenijaid, kes Eesti Vabariigi algupäevist kuulunud riigiteenijate hulka, uue seaduse maksmahakkamisega välja langeb.

Teiseks kui neile ei maksta teenistusevanuse tasu, siis on see teguviis riigiteenijate koosseisu seadusega vastolus. Kõike seda arvesse võttes panen ette järgmise motiveeritud ülemineku-vormeli:

„Riigikogu, ära kuulates Vabariigi Valitsuse vastuse arupärimisele riigiteenijatele teenistusevanuse tasu mittemaksmise asjas, avaldab soovi, et Vabariigi Valitsus maksaks sadamatehaste ametnikkudele ja teenijatele teenistusevanuse tasu samadel alustel ja sama aja eest nagu teistele riigiteenijatele.“

Ettepaneku põhjenduseks on see, et inimesed, kui neile teenistusevanuse tasu ei maksta, on palju halvemas seisukorda asetatud kui kõik teised riigiteenijad, kes tänini riigiteenijate kohta maksvate seaduste alla kuulunud. Vabariigi Valitsuse vastus, mis siin ette kanti, oli, et Vabariigi Valitsus kavatses lähemal ajal esitada ettepaneku Riigikogule, kuid ei ole teada, missugune see ettepanek on. Peale selle teatas siin härra Teedeminister oma

ettekandes, et on valmimas sadamatehaste uus põhikirj, mis kavatsetakse Riigikogule esitada. On teada, et see põhikirj käib ainult kolme riigiteenija kohta, kõik teised sadamatehaste ametnikud ja teenijad, peale nende kolme, ei kuuluks üldse riigiteenijate hulka. Kui nüüd peaks vastu võetama sadamatehaste uus põhikirj, kuidas jääb siis nende teenijate ja ametnikkudega, kes ei kuulu riigiteenijate hulka uue põhikirja alusel? Sellega võetaks nende inimeste õigused, mida nad tänini kasutanud. Minu arvates ei saa teisiti, kui tulevad tingimata nende ametnikkude ja teenijate õigused jalule seada, ja minu poolt ettekantud ettepanek tuleks vastu võtta, siis oleksid arupärijad ja riigiametnikud, keda see küsimus puudutab, rahuldatud.

Teedeminister A. Jürman: Väga lugupeetud Riigikogu liikmed! Eelkõneleja püüdis näidata, et sadamatehaste teenijad on säärases seisukorras, et neile võiks teenistusevanuse tasu maksta, ja tähendas isegi, et ka eelmine valitsus olevat asunud säärasele seisukohale. Küsime aga, kui eelmine valitsus oli säärasele seisukohale asunud, miks siis eelmine valitsus oma seisukohta ei teostanud ja sadamatehaste teenijaile teenistusevanuse tasu ei maksnud? Just ümberpöörduvalt, ma võin eelkõnelejale näidata, et eelmine valitsus asus just ümberpöörduvalt seisukohale ja nimelt, et ei ole seaduslikku alust teenistusevanuse tasu maksta. Minul on selleks vastavad dokumendid käepärast. (A. Sirro, stp: Eelmine valitsus leidis, et tuleks seadust parandada.) See on hoopis teine asi. Seda ma just tahtsin praegu öelda. Kui möödunud 1929. aasta mailkuul selleaegne teedeminister esitas Vabariigi Valitsusele ettepaneku, et tasuda sadamatehaste tööliste teenistusevanuse tasu, siis esitati see ettepanek kohtuministeeriumile seisukoha võtmiseks. Kohtuminister andis vastuse 25. mail 1929, ja selles vastuses ütleb: „Teedeministri ettepaneku kohta sadamatehaste ametnikkudele teenistusevanuse tasu maksmise asjas teatan, et minu arvates maksmiseks puudub praegu seaduslik alus.“ Samale kohtuministri poolt esitatud teadaandele on Vabariigi Valitsuse resolutsioon 29. maist 1929, ja seal öeldakse, et saadetakse see kohtuministri ettepanek teedeministrile teadmiseks. Alla kirjutanud Riigivanem Rei. Nii et seega on Vabariigi Valitsus ühinenud seisukohaga, et ei ole võimalik praegumaksvate seaduste alusel sadamatehaste ametnikkudele teenistusevanuse tasu välja maksta. Samal seisukohal on olnud ka käesolev Vabariigi Valitsus. (V a h e l h ü ü e pahemalt poolt.) Seda leidsime ka meie, et tarvis seadust muuta,

ja küsimus tõusis, kuidas on otstarbekohasem seda teha, kas muuta teenistusevanuse tasu seadus või jälle anda sadamatehastele oma põhikiri, siis võivad nad põhikirja alusel selle küsimuse lahendada. (Vahelhüüe pahemalt poolt.) Ümberpöörult, meie teame, et sadamatehastel on tarvis põhikirja, muidu on ta praegune töötamine mitmel alal ebasoodne ja ebamäärane, ja ta ei või kui tööstuseettevõtte küllalt otstarbekohaselt teosteda. Seepärast asus Vabariigi Valitsus seisukohale, et kui juba tuleb seadust muuta, siis on loomulikum, kui anname põhikirja sadamatehastele. Selle alusel on tal võimalik vanusetasu küsimust lahendada, ja seega oleks ühe seadusega saadud kätte kaks otstarvet: oleks antud sadamatehastele oma põhikiri ja oleks lahendatud ka vanusetasu küsimus. Praegu võin teatada Riigikogule, et eiline Vabariigi Valitsuse koosolek võttis vastu sadamatehaste põhikirja ja esitas selle Riigikogule. Nii et lähemal päevil võib Riigikogu selle põhikirja läbivaatamisele ja vastuvõtmisele asuda. Siis on esitatud eelarves sadamatehastele ette nähtud summa, mis võimaldab teenistusevanuse tasu maksta sellest ajast, millest teised riigiteenijad teenistusevanuse tasu saavad. Seega on ka sellest seisukohast see küsimus täiesti jaatavalt lahendatud.

A. Oinas (stp): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma pean tarvilikuks härra Teedeministri mõtteavalduse kohta seda tähendada, et tee, millele Vabariigi Valitsus asunud, et rahuldada sadamatehaste ametnikkude õigustatud nõudmisi, on liiga pikaline. Sadamatehaste põhikirja küsimus on väga vana. Riigikogu on juba hulk aastaid tagasi mitmel korral eelarvekomisjonis avaldanud soovi, et sadamatehaste kohta pandaks maksuma eripõhikiri. Kuigi säärane seaduseelnõu tuleks peatselt Riigikokku, siis tõuseks päevakorrale terve rida keerulisi küsimusi, mis ühenduses sadamatehaste olemasoluga ja ümberpaigutamisega, milliste lahendamine Riigikogus aega võtab. Seepärast olen mina arvamisel, et uue põhikirja maksmapanek venib jälle mitte kuid, vaid aastaid. Seepärast oleks õigem lahendada sadamatehaste ametnikkude teenistusevanuse tasu küsimus teisel teel, nimelt teenistusevanuse tasu seaduse parandamisega. (J. Soots, põl: Venib nõndasama, kui endise majanduseministri Oina ajal.) See oli teedeministri asi.

Teedeminister A. Jürman (fakt. märk.): Rkl. Sirro'lt esitatud üleminekuvormel on vastuvõtmatu, sest kõik on tunnustanud, et meil ei ole seaduslikku alust maksta teenistusevanuse tasu sada-

matehaste ametnikkudele ja teenijatele. Kui Riigikogu käesoleva üleminekuvormeli vastu võtab, sunnib ta Vabariigi Valitsust summasid välja andma, milleks täielikult puudub seaduslik alus.

Motiveeritud üleminekuvormel lükatakse tagasi.

Lihtüleminekuvormel võetakse vastu.

4. V. Kaaver'i erakorraline teadaanne vangide peksmise asjas.

V. Kaaver (tp, erak. tead.): (Vahelhüüe.) Teie panga rahad tulevad arutamisele.

Riigikogu liikmed! Meil on kodanlikus ajakirjanduses tihti jutt, et vangimajad on muudetud ümber parandusevangimajadeks. Kuidas lugu sellega tõepoolest on, selle kohta lubatagu mul ette tuua järgmist:

6. veebruari varahommikul võis ülemiste jaamas näha metsikut pilti. Mitu vangivalvurit lohistasid üht vangi järele ja jagasid talle raskeid hoope näkku, rindu ja selga. Ainult siis, kui appihüüde peale eraisikud ümber kogusid ja nõudsid peksmise seismajätmist, jäid ka vangivalvurid taltsamaks.

Nagu meie kuuleme, on peksasaanu Armin Fuks, keda Rakverest tapiga toodud. Peksmise põhjuseks olnud samade tunnimeeste ähvardus Fuks'il kuul kerest läbi lasta, mispeale viimane nõudnud politseiniku või eraisiku kaasatulemist teel jaamast karistusevangimajja.

Et säärased juhte ennemgi teada, kus põgenemise sildi all konvoeeritavale vahialusele kuul kerre saadetud, siis oli vangi nõudmine täiesti põhjendatud. Seda enam, et valvurid olid joobnud ja enne kätäraudapanemisel oma toorust ja vägi-valda üles näidanud.

Mineval aastal detsembrikuul on keskvangimajas samane juht olnud, kus on vange läbi pekstud, nimelt vangid Vald-sak ja Tulp.

Säärase toore vangide käitlemise ja vägivalla vastu protesteerime meie ja nõuame, et selle juhu puhul ette võetaks kiire ja vali juurdlus. Ühtlasi teen ettepaneku,

eeltoodud erakorralise teadaande puhul avada läbirääkimised.

Ettepanek lükatakse tagasi 31 häälega 21 pooltolemisel.

5. Tööstuslike koolide seaduse § 4 muutmise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja O. Gustavson.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu.

6. Majandusekoolide seaduse § 11 muutmise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja O. Gustavson.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu.

7. Seitsmenda rahvusvahelise töökonverentsi poolt vastuvõetud õnnetusjuhtude läbi vigastatud oma- ja välismaa töolistega ühtlase ümberkäimise kohta käiva konventsiooni eelnõu kinnitamise seadus — II lugemisel.

Sotsiaalkomisjoni aruandja V. Uukareda.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

8. V. Kaaver'i sõnavõtmine isiklikus asjas.

V. Kaaver (tp, isikl. asj.): Minu kõnetooli tulles arvas heaks rkl. Baars minule öelda, kas tulete Mustvee panga rahasid õiendama? Et see asi suuremaid laineid löönud, ja ajakirjanduses sel puhul sõna võetud, eeskätt „Rahva Sõnas“, siis tahaksin seda lugu puudutada järgmiselt. Ei vasta tõeale „Rahva Sõna“ sensatsiooniline teade, nagu oleksin mina võtnud osa nende rahade jagamisest ja saanud 60.000 mingisuguse „pulmareisi“ jaoks. (Naer.) Samuti ei vasta tõeale „Rahva Sõna“ kirjutuse muu osa selles asjas. See asi tuleb kohtus arutamisele, on praegu kohtuvõimude käes, ning selle lõplik selgus oleneb kohtu-uurijast ja kohtust enesest.

Ma loen oma kohuseks kinni naelutada, et ei vasta tõeale eeskätt „Rahva Sõna“ ja ka teiste kodanlike ajalehtede, nagu „Päevalehe“ ja „Vesti Dnja“, kirjutised selles asjas, nagu oleksin mina Mustvee panga rahadest osa saanud. Need andmed, mis „Rahva Sõna“ ette toonud, ja mida kõik teavad, põhjenevad kuulujuttudel ja ei ole konkreetsete põhjendustega tõestatud. (Minister J. Hüneron: Ei, seda asja uurivad alles kohtuvõimud!)

9. Haiguse, töövõimetuse ja vanaduse vastu ning leskede ja vaestelaste kindlustamise seadus — I lugemisel.

Sotsiaalkomisjoni aruandja K. Tamm.

L. Johanson (stp, jätkab kõnet): Austatud Riigikogu liikmed! Mina juba mineval korral näitasin, et sääraseid väiteid haigusekindlustuse seaduse vastu, nagu ette tõid rkl. Tamm ja rkl. Masing,

on ka varem kuulda olnud kõigi vastavate seaduste arutamise juures teiste riikide parlamentides. Need äärmused aga ja need näited, millega esines rkl. Masing, on tunnustatud juba sääraesteks, et nende autoriteetide üle päris teadusemehed muigavad. Viimasel ajal on esinenud sääraeste süüdistustega sotsiaalkindlustuse seaduse vastu üks Danzigi läbikukkunud haigekassa-arst, kes on haigusekindlustuse kahjulikkuse üle raamatu kirjutanud, ja nii, nagu nende näidete järgi võib otsustada, on ka vist härrad Tamm ja Masing kasutanud neid andmeid. Aga teadusemehed-arstiteadlased, kes kirjutanud sotsiaalsete küsimuste üle, ei tunnustata Ervin Liek'i, ja seepärast ei tarvitse ta olla autoriteediks meie parlamendis selle seaduseelnõu tagasilükkamisel.

Eriti on vaieldud majateenijate sotsiaalkindlustuse teostamise vastu. Kuid rohkem kui vast mõnele teisele kutsele, on haiguse, töövõimetuse ja vanadusekindlustus tarvilik just majateenijatele, mitte ainult vanadusepäevil, vaid ka töövõimetuse ja haiguse korral.

Samuti on vaieldud põllutöölise kindlustamise vastu, kuid põllutöölised on paljudes teistes riikides juba aastakümneid mitte ainult haiguse, vaid ka vanaduse vastu kindlustatud olnud. Põllutöölise kindlustamise vastu toodi ette, nagu oleksid põllupidajad ise raskemas seisukorras kui põllutöölised. Kuid põllupidajatel on siiski varandus, mis neile tulu annab tol korral, kui nad on haiged, kui nad vanaduse või töövõimetuse pärast ei saa tööd teha.

Haigusekindlustuse vastu toodi ka seda, nagu oleks tulumaks meil raske. Tulumaks on raske, aga tulumaksu raskus lasub kõige teravamini just töötavatel kihtidel. Töösturite ringkonnad, kes peaksid osa võtma haigusekindlustuse, õnnetusekindlustuse või vanadusekindlustuse kuludest, on meil praegu väiksemate maksudega koormatud kui teistes riikides. Nende kohustused on tööliste vastu väiksemad sotsiaalkindlustuse alal, ja palgad, mis nad maksavad Eesti töölistele, on väiksemad kui mujal. Muidugi kui põllutöölise ja majateenijate kindlustus teostatakse, võivad kõne alla tulla erinormid.

Härra Tamm läks isegi niikaugele ja arvas, et kui haigusekindlustus maksma pannakse, siis tuleks välja maksta niinimetatud „siniste esmaspäevade“ eest töölistele toetusraha. Haigusekindlustuse abiraha antakse välja arstitunnistuse ettenäitamisel, kontrollitakse haiged ja hoitakse seega ära kuritarvitused haigekassades. Kui üksikuid eksimisi siiski ette tuleb, siis on nende protsent võrdlemisi väike, neid tuleb igal alal ette, ja see

ei kõnele sugugi haigusekindlustuse seaduse vastu.

Kui meie oma töötava rahva seisukorda vaatame ja seda võrdleme teiste riikidega, siis näeme, et üksikud riigid, väga mahajäänud riigid, on veel olemas, kus nii vähe tehtud sotsiaalkindlustuse, töötingimuste parandamise ja töökaitse alal. Mahajäänud riikide keskel, võib öelda julgesti, seisab Eesti esimeses reas. Alles eile kirjutati ühes kodanlikus lehes, et sotsiaalseadused on küll tarvilikud, aga neid ei saa teostada ühekorraga. Ühekorraga ei ole neid kunagi tahetud teostada, puudus seisab aga selles, et meil üldse ei ole tarvilikke töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seadusi tahetud välja anda, ja ei ole ka välja antud. Mis siis kõnelda liialdamisest või sellest, nagu teostataks nende seaduste maksmapanemist lühikese aja jooksul. Kui esitatud eelnõus on ühendatud mitmed kindlustamise viisid, siis ainult seepärast, et nii selle teostamine tuleb palju odavam ja on palju otstarbekohasem, kui arvesse võtame Eesti riigi elanikkude väikest arvu. Paralleelkassasid looma hakata haigusekindlustuse, õnnetuste ja vanaduse vastu kindlustamise tarvis suurendaks valitsemise kulusid nii, nagu see tarvilik meie oludes ei ole. On võimalik läbi viia tööliste kindlustamine täies ulatuses ühiste kassade kaudu. Erihaigekassade ellukutsumine üksikute kutsealade tarvis ei ole tarvilik meie oludes, kus rahvas mitte küllalt tihedasti ei ela, nagu teistes riikides, kus kutsed laiali paisatud. Kui seda, tagedes teistes riikides püstitatud teooriale ja praktikale, millest viimasel ajal hakatakse loobuma, siiski mõneft poolt nõutakse, isegi ametnikkudele nõutakse erihaigekassasid, siis on see arusaamatus, ja need inimesed ei kujuta endile ette, kuidas seda teostada tuleks. On võimalik Eestis, kui tahetakse kulusid kokku hoida, raiooni- või jaoskonnahaigekassasid ellu kutsuda. Kui aga hakatakse erikutsete haigekassasid ellu kutsuma, siis kahtlemata suurendab see kulusid. See oleks mõeldav seal, kus tihedasti üksikute kutsete liikmed koos elavad. Meil seda ei ole, ja meil ainuke haigekassade ja kindlustusekassade tüüp, millel oleks eluvõimet, on just jaoskonnahaigekassa.

Üksikasju eelnõust puudutades tähendas aruandja sellele, et mujal on vanadusemäär, millest peale õigus pensioni saada, 70 aastat. (Aruandja K. Tamm: 65 aastat.) Nüüd on 65 aastat ja on ka vähemaid, tendents on vähendamise poole. Kui riigiteenijate kohta on üles seatud 60 aastat, siis kui võtame andmed inimeselu pikkuse kohta, siis peab see töölistel vähem olema, sest töölistel keskmine elu-

iga on palju lühem. Need on ümberlükamatud andmed, mis seda tõendavad. Pension ei ole selles seaduses võetud nii suur, et ulataks üle elatismiinumumi. Just selleks, et kulusid kokku hoida, on võetud osa elatismiinumumist. Peaks palju suurem olema.

Mis puutub tööandjate osavõtmisse kindlustusekassadest, siis ei ole see millegagi põhjendatud. Kuigi praegu tööandjad maksavad teatud makse haigekassadesse, siis ei maksa nad seda oma taskust, vaid see tuleb tööliste palgast, nagu seda teoorias küllalt näidatud. Töösturitel peale selle allika, nende ettevõtete, kus elavaks tööjõuks tööline, ei ole muud sissetulekuallikat. Ka meie oludes ei saa sellest juttugi olla, et ettevõtetele nende omanikud, aktsionärid midagi juurde paneksid. Meie tööstuseettevõtjad, ma olen varemalt juhtinud sellele tähelepanu siit kõnetoolilt, ei tohi erilisel kurta, neil on kasutada odav tööjõud, on kasutada küllalt soodustusi ja teenivad niipalju, et rikastuvad, et võivad uusi kapitale paigutada ka ehitustesse ja muudesse varandustesse, ja veel enam, suur osa neist madalate tööpalkade juures ekspluateerides iga päevaga vaesemaks jäävat Eesti rahvast, on osa oma kapitalist viinud välismaale. Sellest on ka tingitud suur rahapuudus, mille all praegu kannatab maa, ja mis annab ennast tunda ka linnas. Raha on meie riigi piiridest välja valgunud, ja süüdi on siin meie rahanduse ning majandusepolitika. Ei ole millegagi õigustatud töösturite osavõtmine kindlustusekassadest juhtimisest. See raha, mille abil teostatakse kindlustus töölistele, ei kuulu töösturitele. Töölised saavad ise läbi ja oskavad küllaliselt oma asju ajada ka neis kassades, nagu seda on näidanud teiste riikide kogemused ja nagu see on teostunud Eesti riigi haigekassade ajaloos. Kui meil töösturid hakkaksid kindlustusekassadest osa võtma, tooks see ainult raskusi ja uusi kokkupõrkeid, mis ei ole kasulikud asja edule. Erilisi väiteid härra Tamm selle seaduse vastu ei toonud. Peaasjalikult tsiteeris ta, ja nähtavasti samuti ka härra Masing, seda Liek'i broshüüri, millel erilist tähtsust ei ole.

Mis puutub seaduseelnõu ajaloosse, siis minu arvates ei anna see sääraseks demagoogia tegemiseks põhjust, nagu mõnes kodanlikus lehes on tarvitatud, ja nagu seda tegi ka härra aruandja. See demagoogia seisis selles, mispärast ei võetud seda seadust vastu siis, kui olid sotsialistid valitsuses. Iga Riigikogu liige teab väga hästi, kuidas see valitsus loodi ja missuguste eeldustega. Kõigepealt selleks, et otsustada üksikuid küsimusi enne

IV Riigikogu kokkutulekut, ja seega oli ette nähtud tema lühike iga. Valitsus valiti detsembri algul, siis tuli detsembri keskpaigas kuuajaline vaheaeg, nagu harilikult, ja selle tööaja kohta, mis kuni uute valimisteni jäi, mis jällegi paari kuu pärast tulid, oli ette nähtud kindel tööprogramm. Haigusekindlustuse seadus ja iseäranis vanadusekindlustuse seadus ei ole niisugused, mida suudetaks isegi tehniliselt läbi lugeda kolmel lugemisel kuu või kahe jooksul. Valitsuse programmis, mis kokku seati kokkuleppe alusel, millest ka tööerakond osa võttis — ja kõige vähem on neil põhjust demagoogiat teha — oli ette nähtud peamiselt kolm küsimust põllumajanduse alal: asundusekapitali ja seemnevilja muretsemise ning agronoomilise abiantmise küsimused. Need küsimused olid suured küsimused tol ajal, kus vahakord põllumeeste ja asunikude vahel oli teravaks läinud, nii et vaevalt oli kellelgi lootust kõikide eelnõude läbiviimiseks. See peaks igale Riigikogu liikmele selge olema, ja seepärast niisugused eietused, nagu oleks mingi hea tahtmise juures saadud kuu või kahega seadus vastu võtta, kus veel töötakistust tehti, ja kus Riigikogu varem kunstlikult lõpetati, varem, kui see loomulik oleks olnud, siis peab ütleva, et niisugused eietused on täiesti alusetud, vähemalt Riigikogus neid korrutada ei tuleks, sest vaevalt leidub inimest, kes aru ei saaks sellest, et sellesse tööraami, mis tol ajal tehti, ei mahtunud seadus, mille arutamine komisjonis nõuab kuid, samuti ka Riigikogus nõuab kuid. Ma loodan, et niisuguste seletustega ja etteheidetega enam ei esineta. Kui seda siiski tehakse, siis see näitab, kui valimatuid abinõusid meil tarvitatakse. Haigusekindlustuse seadus üksi on meil olnud Asutavast Kogust peale arutamisel, ja, nii nagu komisjoni tööst näeme, on seda arutatud rohkem kui aasta, enne kui ta Riigikoguni jõudnud. Siis nüüd paarisaja paragrahviline seadus muu kõrval läbi viia, ma arvan, et niisugust tööskest ja töökiirust ei ole kuskil parlamendis, ja ei ole ka neil inimestel, kes selles suhtes eelmisele valitsusele püüdnud etteheiteid teha, nii et see jutt selle seaduse juures tuleks täiesti kõrvale jätta. See on alusetu, see on tühijutt, ja näitab ainult inimeste väiklust.

Siis edasi, tulles veel üksikute väidete juurde, millega esines siin rkl. Masing, peab ütleva, et need on samast kategooriast pärit. Tema tõi näite, kui kahjulik on kindlustamine õnnetusjuhtude vastu seepärast, et kui mees saab õnnetut surma, et siis pärast seda tema noor naine võib saada pensioni. Kui nüüd näiteks mehel on mingi varandus, ütleva mingisugune maja või talu, ja see mees ise selle taluga

ühes ära põleb, siis siit loogilist järeldust tehes, ta naine, kui ta noor, ei tohiks kindlustusetasu kindlustusekassast kätte saada, sest ta on noor, võib raha hakata teenima ja uue maja ehitada. Töölisel on ju ainukeseks varaks ta füüsilne ja vaimlik tööjõud olnud, mis hävinenud ja mille hävinemisel on asutud pensioni maksma. Kuid ei ole kuulda olnud, et oleks kunagi hoobeldud sellega, et kui mees hukub ühes varandusega, siis naisele ei tohiks välja maksta kahjutasu. Ja praegu meie seadustes on naiste pension ette nähtud. Võtame kaitseväelaste pensioniseaduse, võtame riigi- ja omavalitsuse teenijate pensioniseaduse, seal on naistele võimaldatud vanusele vaatamata mehe surma korral pensionisaamine. Ja kui meie seda olemasoleva tunnistanud ühe osa rahva kohta, siis peame tunnustama seda ka teise osa kohta, peame töölisi ja teenijaid samasuguse moodupuuga mõõtma.

Mis puutub jutusse, et sotsiaalsed kindlustused üldiselt mõjuksid rahvale halvavalt, nõrgestades ta tahtejõudu, energiat, ja ei lase mehel küllalt ise mees olla, ise ennast kindlustada, siis see vaade on mujal kolikambri heidetud. Kui nüüd meil sellega esinetakse, siis tõendatakse ainult seda, et otstarve pühendab abinõu, ja sotsiaalkindlustuse vastu võitlemiseks Eestis on igasugused näited, ka kõlbmatud, küllalt sündsad, küllalt kohased. Küsiksime, kas on Eesti töölistel õigus sotsiaalkindlustuseks vanuse, töövõimetuse, haiguse ja õnnetuste puhul? Kaheteistkümmene aasta jooksul Eesti iseseisvuse päevil on töölised, niipalju kui neil tööd oli, palehigis töötanud, on teinud ja andnud oma tööjõust, mis nad suutnud. Selle eest ei ole neile muud osaks saanud kui tööpuuduse hädaoht, mõnitamine, surve. Nad on jäänud nagu otse vaestekslasteks. Seda ei ole olnud teiste kihtidega.

Võtame põllumehed. Põllumehed on saanud maaparanduse laenu ja teisi soodustusi, põllumeeste huvides on välja antud terve rida seadusi.

Võtame asunikud. Asunikkuudele on antud meil summasid, mis ulatuvad juba miljarditesse, nad on saanud maad, tähendab, nad on kodanikud, kes saanud varandusi riigilt.

Võtame töösturid. Töösturid on kõige suuremad saajad, nad on isegi rohkem saanud, kui põllumeeste ja asunikkuude kihid. Töösturitele on läinud suurelt osalt Eesti panga kullatagavarad ja vististi osa sellest välislaenust, mis selle järeldusel tehti. Peale selle lähevad ka tikumonopoli suured summad töösturite heaks. Töösturid on meie metsa võinud hävitada, on võinud rohkem raiuda, kui see seni lubatav oleks tohtinud olla. Töösturitele on ohvriks toodud meie tööliste elu ja ter-

vis ja meie tööliste ja rahva perekonnad. Kui vaatleme statistika kuukirju, näeme, kuidas pahed meie rahva keskel kasvavad, kuidas haigestused suurema ja teravamana kuju võtavad, kuidas õnnetused suurenevad — üle 4000 õnnetuse aastast —, kuidas süütegude arv kasvab. Siin on põhjuseks see, et meil ei ole riigivõimu ja valitsuse poolt pööratud tarvilikku tähelepanu sellele, kuidas meie rahva suur osa, töötav klass, elab ja misugustesse tingimustesse ta paigutatud.

(Sekretäri kohale asub sekretäri teine abi J. Piiskar.)

Seeläbi, et meil valitseb alatine tööpuudus ja puudub töökaitse, on nad asetatud mitte sugugi paremasse seisukorda kui Hiina kulid mõnes teises riigis, või neegrid, kelle üle valitsevad valged. Nad on orja seisukorras, kuigi neile on põhiseaduse järgi antud vabadused ja kodanikuõigused. Neid vabadusi ja kodanikuõigusi ei saa nad seepärast kasutada, et majanduslik surve on liiga suur ja takistav. Eestis peaksid aga põhiseaduse järgi üheõiguslikud olema teistega ka töölised. Kui see nii, siis peame ka nende tarvis vastavad seadused maksma panema. Neid seadusi kutsutakse töökaitse- ja sotsiaalkindlustuse seadusteks, mille vastu Vabariigi Valitsus võtnud eitava seisukoha. Mulle näib, et see otsus, see seadus tagasi lükata, on põhjendamatu otsus, mille põhjendamiseks isegi kõnelejad ei ole midagi ette toonud. See otsus on enam-vähem kindel, see otsus on tehtud koalitsioonirühmade poolt, kes valitsusest osa võtavad. Kuigi see on nende lubaduste eitamine, mis omalajal valitsuse poolt deklaratsioonides ja manifestis avaldati, mis välja kuulutatud Riigi Teatajas, kuigi see kõigi nende lubaduste vastu käib, et meie rahvale on nõndanimetatud puhkepalka tarvis, siiski lükatakse see seadus tagasi.

Aga see seadus tuleb uuesti päevakorrale. Niikaua kui sotsiaalseadusi ei teostata, niikaua selle eest ka võideldakse, võideldakse ka Eestis seni, kuni need seadused maksma pannakse.

Mina usun, et see maksma pannakse, ja kui mitte tänavu aasta, siis järgmisel või tulevikus... (J. Fuks, as: Õndsad on need, kes usuvad!) Noh, Teie võite õnnis olla sellejuures, kui töölisperekond haiguse korral ei saa toetust, Teie võite õnnetundes särada, kui surnud töölise omandad peavad minema kerjama. Rahvale aga see kindlustamata olek, mis rkl. Fuks'ile õnnis, ei ole kunagi õnneks. Kui rahvas tahab tulevikule vastu minna, siis peame pöörama tähelepanu ka töölistele täiuslikkudele seadustele. Need seadused pannakse maksma, ja ühinenud töölis-

klassi surve on see, mis sunnib parlamendis neid seadusi vastu võtma.

A. Schulbach (töer): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Minu eelkõneleja rkl. Johanson tähendas, et ei ole tahetud kunagi sotsiaalseadusi korraga välja anda. Kui käesolevat seaduseelnõu vaadelda, siis leiame, et selles on esindatud peaaegu kõik sotsiaalkindlustuse liigid korraga, — haiguse, töövõimetuse ja vanaduse vastu ning leskede ja vaestelaste kindlustamine. Puudub veel ainult tööpuuduse vastu kindlustamine, teised on kõik siin olemas.

Seepärast, et küsimus nii laias ulatuses üles tõstetud, ei ole liigne tema juures natuke peatuda ja vaadelda, kuivõrt on põhjendatud rkl. Johanson'i etteheited, nagu oleks põhjendamatu ja alusetu viha see, mis sunnib nende poolt esitatavate sotsiaalseaduste vastu olema. Minu äranägemise järgi ei saa olla kaht arvamist: sotsiaalkindlustamise seadused on rahvale tarvilikud. Selles mõttes lähen lahku ühest eelkõnelejast, doktor Masing'ist, kes näis olema sotsiaalkindlustuse seaduste vastu, sest neil on omad puudused. Neil on puudusi, see on tõsi, kuid neid tuleb parandada. Laiemate rahvahulkade kindlustamine sotsiaalseaduseandluse läbi peaks olema siht, mille poole kogu oma jõuga peame püüdma. Ja seda mitte üksi nende seaduste kirjutamisega ja Riigi Teatajas väljakuulutamisega, vaid meie siht peaks olema nende seaduste elluviimine. Inimene, kes oma ülalpidamist teeninud raske töö ja vaevaga, on õigustatud nõudma, et tema vanaduse-, töövõimetuse- ja haigusepäevad oleksid kindlustatud. Mida kiiremini siin Lääne-Euroopale järele jõuame, seda parem. Selle seaduse suhtes on Vabariigi Valitsus ühinenud Hariduse- ja sotsiaalministri seisukohaga ja asunud eelnõu kohta eitavale seisukohale seepärast, et niisuguses laialises küsimuses on vajalik „tõsine ettevaatus“. — „On otstarbekohasem talitada järk-järgult, arendades eeskätt meil maksvaid kindlustus-alasid (haiguse- ja tööõnnetuskindlustus), laiendades seda kui võimalik kõigi palgaliste peale; ning vaid siis, kui need algatused juba viidud ellu, võiks asuda uute kindlustusalade korraldamisele“, — öeldakse Hariduse- ja sotsiaalministeriumi esitises.

Mina olen Hariduse- ja sotsiaalministeriumi esitises toodud väidetega nõus selles osas, kus räägitakse, et meil hädavajalik on haigusekindlustust laiendada teatud aladele. Minu arvates oleks haigusekindlustuse laiendamine teatud palgateenijate liikidele, nagu äri- ja kontori-teenijad, siis majateenijad, täiesti küps, ja nende seaduste teostamisele võiks Va-

bariigi Valitsus asuda mida rutem, seda parem.

Teise osaga, kus Vabariigi Valitsus märgib, et meie peaksime sotsiaalkindlustuse laiendamist teostama järk-järgult, võib nõus olla osaliselt, selles mõttes, et see ei tarvitse olla põhimõttelik seisukoht. Põhimõttelikult oleks soovitatav võimalikult kiiresti kogu haiguse- ja sotsiaalkindlustuse kompleks läbi viia, et aga meil elus tegelikud raskused on, mille pärast võimata seda korraga ellu viia, siis peab paratamata selle teostamise juurde asuma järk-järgult, ja seepärast on põhjapaneva tähtsusega selle seaduseelnõu juures see külg, mida tema kaitsja ja esitaja mitte poole sõnaga ei puudutanud, see külg, mis seaduseelnõu juures kõige esimeses joones peaks olema läbi töötatud, see on tema aineiline külg.

Vabariigi Valitsuse andmete järgi läheks kõnesoleva seaduse teostamine maksma umbes 15 miljonit krooni aastas, millest riigil tuleks tasuda umbes 2.200.000 krooni. Nõnda vähemalt räägib sotsiaalkomisjoni seletuskiri. Mulle tuleb ette, et kui meie selle laialise kindlustuse, mis siin ette nähtud, tõepoolest saaksime kahe miljoni krooniga aastas kätte, siis peaksime ennast pingutama ja härra Johanson'i poolt esitatud seaduseelnõu vastu võtma.

Meie teame, et haiguse- ja sotsiaalkindlustuse läbiviimine aga lõpmata kulukas on, teame näiteks, et Vabariigi Valitsuses kaalumisel oli veneaegsete pensionäride pensioni tõstmine tuhandelt sendilt kuus kahetuhandele sendile, ja see oleks üksi läinud aastas 60 miljonit senti maksma. Veneaegsed pensionäre on meil aga ainult käputäis, ja kui tõesti uskuda, et veneaegsete pensionäride toetus läheb maksma 60 miljonit senti aastas, kuna terve kindlustustekompleksi teostamine selle seaduse järgi läheks maksma 2 miljonit krooni, siis on see vahe liiga silmapaistev.

Kui aga käesolevat seadust lähemalt silmitseda, siis peab tunnistama, et Vabariigi Valitsuse kalkulationsioonides mõneregused eksitused on tekkinud, mitte küll seepärast, et ministeerium oleks halvasti kalkuleerinud, vaid seepärast, et seaduseelnõu on nii kokku seatud, et seal on varjatud puudujäägid, mida ainult lähemal silmitsemisel võib tähele panna.

Tahan kõigepealt peatuda seaduseelnõu ulatuse juures. § 4. järgi käivad käesoleva seaduse alla kõik palgatöölised. Vabariigi Valitsuse arvates võib palgatööliste arv ulatuda umbes 150 tuhandele, arvamata perekonnaliikmed. Härra doktor Masing arvab, et see arv on liiga väikesena võetud, tegelikult tuleks arvestada umbes $\frac{1}{2}$ milj. kindlustatuid.

Riigi statistika keskbüroo poolt üldrahvalugemise andmete põhjal kokku seatud raamatu järgi — „Rahva tööala ja ühiskondline kihitus“ — selgub, et meil on aktiivseid põllutöölisi umbes 75.000, tööstustöölisi 45.000, kaubanduse alal töötavaid 6.500, transpordi ja side alal 9.500, — ametnikud on eraldi arvatud — siis ühiskondliku tegevuse alal on 6.000, majateenijaid 15.000 ja vahelduva tööalaga ja mitmes tööharus töötavaid isikuid 24.000. Kokku 191.000 inimest.

Kui arvesse võtame, et seaduseelnõu järgi üksikud palgatöölised liigid selle elnõu alla ei käi, — nimelt need palgatöölised, kes juhuslikkudel tööaladel töötavad, mis üle kuue päeva ei kesta, — võime oletada, et umbes 180.000 palgatöölisele käiks selle seaduseelnõu alla. Aga kahtlemata tuleb võtta elnõu veel laiemas ulatuses, sest meil on niisuguseid liike rahvas, mis ei ole rahvalugemisel palgatöölise hulka loetud, aga mida käesoleva seaduse täpse mõtte järgi palgatöölise hulka peaks arvama. Need on kõigepealt inimesed, kes töötavad meie põllumajanduse alal perekonnaliikmetena. Mul tuleb meelde, et omalajal, kui hakati teostama Põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seadust, tuli lahendamisele küsimus, kuidas peab vaatama perepoegadele ja tütardele, kes isatalus töötavad riide ja leiva eest. Juba siis kalduti arvamisele, et neid tuleb võtta kui palgatöölisi. Kui käesolevat seadust vaadelda, siis selgub, et palgaks loetakse mitte ainult rahapalk, vaid ka antud ülalpidamine. Tähendab käesoleva seaduse järgi kuuluvad nad palgatöölise hulka. Samuti kuuluksid palgatöölise hulka käsitöölised, kes ei tööta iseseisvalt, vaid töökodadele, nagu pealse-tetegijad, rätsepatöö alal j.n.e., nad teevad tööd töökojale, saavad tasu tükiviisi, kuigi tööriistad on neil omast käest. Saksamaal loetakse neid kindlustuseseaduses palgatöölise liiki, kui nende sissetulek üle teatud normi ei ulatu. Nii et juba palgatöölise hulk laieneb tunduvalt.

Peale selle aga näeb käesolev elnõu, et selle seaduse alla võivad kuuluda ka vabatahtlikult kindlustatud. Vabatahtlik kindlustamine ise on niivõrt soodne, et tõepoolest rumal oleks see inimene, kes ennast selle seaduse põhjal ei kindlustaks. Igatahes toob vabatahtlik kindlustamine suuri hulki juurde, nii et kui härra Masing rääkis sellest, et selle seaduse põhjal üle poole Eesti rahvast võiks olla kindlustatud, siis ei ole see liialdus. Võib tõesti arvata, et selle seaduse alla õige suur osa meie rahvast kuuluks.

Mis puutub eriti vabatahtlikku kindlustusse, siis on selles osas seaduseelnõu väga halvasti kokku seatud. § 101 näeb ette nimelt, kuidas vabatahtlikult kind-

lustatu oma makse peab tasuma. Need maksud teevad teatud protsendi tema tööpalgast. Ometi käivad kõik palgatöölised sundusliku kindlustuse alla, tähendab vabatahtlikult kindlustatute alla võivad käia ainult need, kellel palgast juttugi ei või olla, kellel on mitmesugused muud sissetulekud. Tõlgitseda käesolevat seaduseelnõu selles osas, kui ta vastu võetakse, sünnitab paratamata suuri raskusi. Vabatahtlikult kindlustatu peab teatud protsendi oma „palgast“ maksma haigekassale. Kuid haigekassale ei anta mingisuguseid õigusi, et ta võiks vabatahtlikult kindlustatu sissetuleku suurust uurima ja kindlaks tegema hakata. Ainaks sissetuleku suuruse hindamise aluseks on vabatahtlikult kindlustatu enese deklaratsioon, see tähendab, kui suurena ta ise oma sissetuleku üles andnud, ja sellelt võetakse vastav protsent. Kuid seaduses on põhimõte läbi viidud, et soodustused on ühesugused kõigi kassaliikmete kohta sellele vaatamata, kas ta rohkem või vähem haigekassa heaks maksab. Loomulik, et iga vabatahtlikult kindlustatu püüab siis võimalikult väikesena oma sissetuleku üles anda. Siin on ette pandud ainult üks piir, see on, et päevane maks haigekassa heaks peab olema vähemalt 15 senti. Teiste sõnadega, 4,5 krooni kuus peab vabatahtlikult kindlustatu vähemalt haigekassale maksma, 4,5-kroonise maksu eest on tal täielik võimalus saada osaliseks kõigile neile soodustustele, mis seaduses ette nähtud, s. o. kindlustada ennast haiguse, vanaduse ja töövõimetuse vastu, kindlustada oma leske, vaeseid lapsi j.n.e. Nagu ma juba ütlesin, on see kindlustuseviis niivõrt soodne, nagu seda terves ilmas ei ole nähtud.

Seaduseelnõu üksikute puuduste, tema konstruktsiooni ja omapärasuste juures mina lähemalt peatuda ei taha; see ei ole minu ülesanne. Ma tahaksin ainult mõnele üksikasjale mööda minnes tähelepanu juhtida. Kõigepealt puutub silma, et seaduse autor on püüdnud läbi viia haigekassade korralduses teatud kasarmulise korra. Ta näeb ainult üht liiki haigekassasid ette, ringkonna haigekassasid, kuhu alla kindlustatu sunduslikult peab kuuluma, ja mingisugust painduvust selles mõttes seaduseelnõul ei ole. Niipalju, kui mina olen välismaa seadusi vaadelnud, on igal maal mitmesuguseid kindlustuse-võimalusi arvestatud. On arvestatud vähemalt seda, et kui inimene on näiteks ennast ise vanaduse või õnnetuse vastu kindlustanud ükskõik missuguses eraseltsis, siis võetakse see arvesse ja ei sunnita teda teistkordselt enam kindlustusekassa alla kuuluma. Meie näeme aga, et käesolevas seaduseelnõus mingisugust teist kindlustuseviisi ette nähtud ei ole. Mõnel

maal, näiteks Inglismaal, jäetakse kindlustuse juures igale kindlustatule võimalikult suurem vabadus valida kassat, kus ta end kindlustada tahab. Seal on kindlustusekassad tööalade järgi, tööstuste juures j.n.e. korraldatud. Inglismaal on ainult 2% kindlustatust neid, kes ei ole ise vabatahtlikult enesele kassat valinud. See 2% käib sundusliku kindlustamise alla. Nende jaoks on postil avatud sunnihoiukassad, mida nad haiguse korral võivad kasutada. Niisamuti on Norras, Portugalis ja Ungaris kassasundus läbi viidud ainult siis, kui inimesed ise vabatahtlikult kassat ei vali. Esitatud eelnõus on ette nähtud ainult territoriaal-haigekassad või raiooni-haigekassad, nii nagu ka meie valitsuse poolt esitatud eelnõud ette on näinud. Territoriaal-haigekassad on levinud Venemaal ja neis mais, mis Venemaa kultuuri piirkonnas asuvad, näiteks Poolas ja Lõuna-Slaavis.

Nagu ma tähendasin, peaks meie ülesanne olema jõuda järele Lääne-Euroopale sotsiaalkindlustuse alal, mida varem, seda parem. Käesolev seaduseelnõu püüab aga Lääne-Euroopast mööda minna. Meie näeme käesoleva eelnõu järgi, et vanadusepensioni väljamaksmine algab juba 55 aastast. Sellele juhtis tähelepanu ka aruandja. Teistes maades kõigub see aastate määr 60—70 a. vahel, 55-aastast vanust ei ole kuskil ette nähtud. Prantsusemaal on vanusemääraks võetud 60 aastat, Hollandis, Hispaanias ja Itaalias 65 aastat, Saksamaal ka 65 aastat, Rootsis 67 aastat, Lõuna-Slaavis 70 aastat.

Samuti näeme, et õnnetuse või töövõime kaotuse korral töäjõu kaotamise protsent, mis pensioniõiguse annab, meie seaduseelnõu järgi on võetud väga madal, nimelt 15%. Kui inimene teatud õnnetusjuhu korral on 15% oma töövõimest kaotanud, on tal õigus juba teatud määral pensioni saada. Teistel maadel niisugust madalat protsenti ei tunta, vaid nende arvestus algab 66%-ist. Üksikutes maades nähakse isegi ette, et ainult täielik töövõime kaotus annab õiguse pensionisaamiseks.

Edasi näeme, et pärijate kindlustamine on paljudes maades täiesti tundmatu. Meil on see põhimõte õige laialt läbi viidud. Prantsusemaa ja Itaalia tunnevad pärijate kindlustust ainult 6 kuu jooksul lesele ja lastele.

Mis meie seaduseelnõus täiesti omapärane, mida kuskil maal ei ole, see on see, et kui kindlustatu ise töövõimetuse korral pensioni hakkab saama, siis peale tema kõrvalpensioni võib saada isik, kes ise sugugi kassa liige ei ole, — naine võib töövõimetu eluajal § 73. mõtte järgi kõrvalpensioni saada.

Kui tagasi minna seaduseelnõu ainelise külje juurde, siis peab küsima, kui võrt jätkub neist summadest, mis selle seaduseelnõu järgi kindlustusemaksudena sisse tulevad, vanaduse- ja töövõimetuse pensionide väljamaksimiseks. Ma ei taha peatuda sunduslikult kindlustatute juures, sest siin üldse mingisugust võimalust ei ole arvutada, missugune kapital nende sissemaksudest sünnib, sest juba dr. Masing on näidanud, et vanadusepensioni saamine võib algada esimesest kuust siis, kui kindlustatu võibolla on ainult ühe maksu ära maksnud, kui ta ainult nõutud aja vastaval tööalal teeninud. Selles mõttes on meie seaduseelnõu unikum, mida kuskil maailmas ei ole. Igalpool tehakse kindel vahe kindlustuse ja hoolekande vahel. Kindlustuse all tuntakse ikka niisugust viisi, kus kindlustatu enese ja tööstuseettevõtte sissemaksudest tekib kapital, mis annab võimaluse pensionisummasid lõpuni välja maksta. Muidugi mõista iga üksiku inimese sissemaksu summa ei moodusta seda kapitali, aga keskmiselt peavad kõigi kindlustatute ja ettevõtete sissemaksud moodustama summa, millest võidakse kõik need pensionid välja maksta. Kui aga nähakse ette niisugune korraldus, kus riik kogu raskuse endale peab võtma, kõik soodustused ja puudujäägid välja maksuma, siis ei ole see enam kindlustus, vaid hoolekanne. Siin eelnõus on tahetud läbi viia kindlustust, kuid kahjuks ei ole seda tehtud.

Ma võin arvatluse ette tuua vabatahtlikult kindlustatute kohta, kui võrt nende sissemaksud tasuvad neid summasid ja kulusid, mis kindlustamine nõuab. Ma arvan, vabatahtlikult kindlustajad on ikka natuke jõukam kiht, ja nende suhtes tohiks loota, et on läbi viidud moodus, et nad ise oma kulud katavad. Nagu ütlesin, võivad vabatahtlikud saada kõigi soodustuste osaliseks juba siis, kui nad maksavad päevas kindlustusemaksu 15 senti, see teeb kuus 4,5 krooni, või aastas 54 krooni. Arvan, et lugupeetud Riigikogu liikmed on koolis kõik läbi võtnud protsentilise arvutuse ja võivad välja rehkendada, et kümne aasta jooksul moodustavad need sissemaksud ühes protsentidega niisuguse kapitali, millest pensionimaksimiseks jätkub vaevalt kaheks aastaks, sest osa sissemaksudest läheb haiguse kindlustuseks ja ainult osa jääb vanadusepensioniks. Meie teame aga, et 55-aastaselt inimesel lootus on keskmiselt elada kauem kui kaks aastat. Meie võiksime võtta kas või mõne elava näite, näiteks rkl. härra Martinson, kes ennast töölisteklassi loeb, on 57 aastat vana, aga ta ei näe veel sugugi nõnda välja, et temale juba paari aasta jooksul paratamata surm peaks tulema.

Meie teame, üle terve maailma on kokku võetud andmed, kuikaua teatud vanaduses inimestel veel lootust on elada. Need andmed on igasuguste kindlustuseeltside poolt kokku võetud ja näitavad, et välismaa arvates 55-aastane mees keskmiselt võib veel elada 16,08 a.: Saksa maal — 16,16, Inglismaal — 16,48. Itaalias — 16,98, Rootsis — 19,54.

Arvama peab, et meil see elukestus vähem on, aga mitte palju vähem. Selle juures tuleb arvesse võtta, et pärast kindlustatu enese surma, makstakse pensioni ka ta naisele kuni surmani, samuti ka lastele — niihästi lihastele kui adopteeritud lastele, vendadele, õdedele j.n.e. täisealiseks saamiseni. Tähendab terve hulk isikuid on kõik selle kindlustuse alla võetud. Tema oma sissemaksudest jätkub aga ainult selleks, et kahe aasta jooksul temale pensioni välja maksta.

Kui käesolevat seaduseelnõu vaatlesin, siis tuli mulle mõte, et parem oleks pöörata kellegi asjatundja poole, kes võiks täpselt arvutada, kuipalju niisugune kindlustus maksuma läheb. Ja ma pöörasingi ühe meie parema ühistegelise kindlustuse asjatundja poole ja palusin, et ta arvutaks, kuipalju läheb niisugune kindlustus maksuma, kui 45-aastane mees enese kindlustab kümneks aastaks, et 55-aastasena saada pensioni 20 kr. kuus. Kuipalju peab ta maksuma igas kuus kindlustuse maksu, kui arvesse võtta, et ka tema naine peab pensioni edasi saama kindlustatu surma puhul kuni oma surmani — 30 krooni kuus.

Väga omapärane on seegi käesoleva eelnõu juures, et mehele on määratud pensioni 20 krooni kuus; kui ta aga ära sureb, hakkab tema perekond palju rohkem pensioni saama: tema elus olles pidi terve perekond ära elama 20 kroonist, pärast tema surma makstakse naisele aga pensioni vähemalt 30 krooni ja igale lapsele 17 krooni kuus. Ma jätsin aga need üksikasjad kõrvale ja palusin arvutada, kuipalju tuleb kuus maksta, et saada eeltähendatud pensioni mehele ja naisele. Need andmed on kontrollitud kahe mehe poolt, ja nende järgi tuleks maksta kindlustusemaksu 29 krooni 80 senti kuus. Käesolev seadus näeb ette sunduslikku maksu aga ainult 4,50 krooni kuus, nii et iga kindlustatud töölise kohta tuleb kuus puudujääki 25,30 krooni. Arvestame seda, et käesoleva seaduseelnõu alla käib 200 tuhat kindlustatud töolist. Üks osa sellest arvust tasub ise osa puudujäägist, kuid kui arvata, et 100 tuhande töölise puudujääk tuleks täiel määral riigil välja maksta, siis teeb see aastas 3 miljardit senti. Tegelikult tuleb neid kindlasti rohkem. Sest seaduseelnõu on konstrueeritud nii, et need, kelle palgast vastav protsent

kataks kõik kindlustusekulud, need selle eelnõu alla üldse ei saa kuuluda.

Võidakse ehk öelda, et puudujääk võib nii suurena tulla ainult siis, kui arvestame lühikese kindlustuse aja. Mina arvestasin 10-aastasi sissemaksu, kuid on töölisi, kes 40 aastat töötanud, ja nende sissemaksud moodustavad loomulikult suurema kapitali. Kuid mida suurema arvu aastate jooksul töölise kindlustatud, seda suurem on ka tema pension. Kui näiteks keegi on 20 aastat kindlustuse alla kuulunud, siis on ka tema pension 2 korda suurem, kui 10-aastase kindlustuse juures, tähendab ühesuguses proportsioonis sissemaksu summaga suureneb ka pensionisumma, kasvab samasuguses proportsioonis ka puudujääk, nii et ka need pike-maajalised kindlustused ei päästa seisukorda.

Kui nüüd seda seaduseelnõu tema ainelisest küljest hinnata, siis peab ütleva, et endine töö-hoolekande- ja haridusminister on tahtnud korrata seda imetegu, millest piiblis räägitakse, kus viie leivaga ja kahe kalaga tuli ära toita 5000 inimest. (M. Martna, stp: Kas Teie ootate niisugust juhtumist meil?) Mina ei oota seda, aga see seaduseelnõu on nii konstrueeritud, et valitsus tõesti viie leiva ja kahe kalaga 5000 meest peaks ära toitma. (L. Johanson, stp: Teie lähete kauge-male kui Vabariigi Valitsus, Vabariigi Valitsus on isegi liialdanud oma seletuskirjas.) Vabariigi Valitsus on teatud põhjustel oma kalkulatsiooni teinud, ja ma tulen otsekohe selle juurde, missugustel põhjustel. (L. Johanson, stp: Arvate, et Vabariigi Valitsus ei osanud teha kalkulatsioone?) Selle seaduseelnõu teostamisel peab ette nägema, et haigekassad ei suuda täita oma kohustusi. Haigekassad, kui nad peaksid ainult sissemaksudega töötama, jääksid kindlasti pankrotti, pankrotikorral peab kohustused välja maksma shirant, ja shirandiks on käesoleval juhul riik.

Seaduseelnõu näeb ette, et Vabariigi Valitsus iga aasta on kohustatud katma kõik puudujäägid, mis selle seaduseelnõu teostamisel tekivad. § 109. pkt. 3 ütleb, et pensionifond moodustatakse: „riigi poolt iga aasta eelarve korras määratud summast, mis peab katma, arvates juurde 6-protsendilist kindlustusmaksu, eelmise aasta väljaminekud töövoimetuse ja vanaduse ning leskede ja vaestelaste kindlustamise alal“. Tähendab, Vabariigi Valitsus võtab kõigi nende puudujääkide katmise enesele. Vabariigi Valitsus oma seletuskirjas on arvestanud ainult selle 2%, mis ta peab iga aasta määrama § 99. põhjal, aga neid puudujääke, mis ta § 109. põhjal peab katma, neid Vabariigi Valitsus oma kalkulatsioonis ei ole arvestanud, ja

sellest on see suur viga tekkinud. Selle eelnõu teostamine ei lähe Vabariigi Valitsusele maksma mitte 200 miljonit senti aastas, vaid vähemalt 3 miljardit senti. Kuid see riigi poolt kaetav summa ei ole ainuke summa, mis eelnõu teostamine meie rahvamajandusele paneb, vaid peale selle tööstus peab maksma veel 2 miljardit senti. Tähendab, kokku läheb selle eelnõu teostamine maksma 5 miljardit senti. Kas meie tööstus suudab niisugust koormat enesele võtta, on küsitav, sest meie teame, et viimasel ajal mõnedki tööstuseettevõtted, kes sotsialistide juhtide poolt erilise kiitva hinnangu leidnud, on pankrotti jäänud ja ei ole suutnud isegi tööliste palku maksta. Kui mõnel teisel tööstuseettevõttel niisugune asi oleks juhtunud, siis oleks kindlasti mingisugustest kodanlikest kriikadest räägitud, aga et see juhtus niisuguse tööstuseettevõttega, mida sotsialistide juhid nii hindasid... (L. Johanson, stp: Missugune see on?) See on a/s. „Textil“. (L. Johanson, stp: Sellest on huvitatud teie inimesed.) Ei ole meie inimesed sellest huvitatud olnud. — Härra Johanson põhjendas küll seega, et töösturid ise arvamist avaldanud, et kindlustamise laiendamine vajalik. Mina usun, et need tsitaadid, mis ta ette kandis, õiged on, aga need ei räägi sugugi sellest, et meil töösturid võiksid niisuguse raske koorma enesele võtta. Töösturid on rääkinud, et haigusekindlustus on vajalik, aga kes meie sotsiaalseadusi tunneb, teab, et haigusekindlustus on meie tööstusetöölise kohta juba maksma pandud. (M. Martna, stp: Soo!) Tööstusetöölise kohta on see maksma pandud. (M. Martna, stp: Ühele osale tööliste.) Kõigi tööstuseettevõtete kohta, kus üle 3 töölise. Ma ei tea, kas käsitöölisi, kes 1 töölisega töötavad, saab üldse tööstuseettevõtteks lugeda? Haigusekindlustuse laiendamine on võimalik mitmesugustele majateenijatele, kontori- ja äriteenijatele. See on tõesti vajalik, aga see ei puuduta meie tööstuseettevõtteid.

Ma arvan, eelnõu kandvam külg on tema aineiline külg.

Meie oleme mitmel korral selle üle paandanud, kui Vabariigi Valitsus ei ole küllalt põhjendatud seaduseelnõusid meile esitanud, kui seejuures on puudunud teatud kalkulatsioonid. Käesoleva seaduseelnõu juures puudub igasugune kalkulatsioon, ta esitaja, härra Johanson, endine minister, kellele vastavad andmed ja kalkulatsioonid peaksid kättesaadavad olema ja kellel ei peaks puuduma matemaatiline oskus nende kalkulatsioonide valmistamiseks, ei ole esitanud üldse mingisugust kalkulatsiooni. Ei tahaks uskuda, et keegi, kes seaduseelnõu esitab, enne ei katsuks järele uurida, kuipalju see seadus

maksma läheb. Ma loodan, et ka härra Johanson on katsunud seda teha, et selgitada, mis selle seaduseelnõu teostamine võiks maksma minna, kuid kalkulatsioonid mingisuguseid ei ole ta esitanud. Sellest võib järeldada, et tema kalkulatsioonid on niisugused, mis võivad enamini rääkida seaduseelnõu tagasilükkamise, kui vastuvõtmise poolt.

Seepärast arvan mina, et kui selle seaduseelnõu puhul räägitakse, et tema vastu ollakse põhjendamatu ja alusetu viha pärast, et sotsiaalseadusi tagasi lükatakse arusaamatuse pärast, siis on see täielik eksitus. Need inimesed, kes seni sotsiaal-seaduseelnõusid Riigikogule esitanud, ei ole kunagi hoolitsenud nende korraliku läbitöötamise eest ja teiselt poolt ei ole ka kunagi muretsenud mingisuguseid andmeid, et Riigikogu võiks neid kõigekülgelt kaaluda. Sellepärast on nende seaduseelnõud kujunenud ikka niisugusteks, mida ei saa Riigikogu vastu võtta. Ma olen kindel, kui meil oleks tõesti võimalik haiguse, vanaduse- ja töövõimetuse kindlustus läbi viia, siis ei leiduks Riigikogus isegi kõige parempoolsematest rühmitustest vististe inimesi, kes oleksid selle vastu, kui selleks ainult vastavad abinõud kätte näidatakse. Seaduseelnõu algatajad teavad väga hästi, et neid abinõusid meil ei ole. Need seaduseelnõud on neile alati vajalikud olnud rohkem rahvaüksuse jaoks, et seal võidaks hädaldada, kuidas Riigikogu nende poolt algatatud eelnõud tagasi lükanud. Kui sääraselt sotsiaalseadusi esitatakse ilma vähemategi kalkulatsioonideta, siis ei tarvitseks ka hädaldada selle üle, et need tagasi lükatakse, ei tarvitseks rääkida, et need, kes olnud seaduseelnõude vastu, tahtnud neid eelnõusid mõnitada, sest niisugusel kujul eelnõude esitamine ei ole iseenesest muud, kui sotsiaal-seaduseandluse mõnitamine. Ja tõepoolest on niisugused eelnõud raskeks löögiks sotsiaal-seaduseandlusele, nad sunnivad rohkem umbusklikult vaatama neile kavatsustele, mis seal edaspidi võivad tulla, ja kui teiselt poolt säärane eelnõu, nagu käesolev, tõesti peaks läbi minema, siis hävitame seega kauaks võimaluse, tulevikus sotsiaal-seaduseandlust jätkata. (A. Sirro, stp: Esitage omalt poolt parem.)

Vaheaeg kl. 12.05 min. — kl. 12.30 min.

L. Johanson (stp): Austatud Riigikogu liikmed! Nüüd on rkl. Tammele ja Masing'ile veel abijõud juurde tulnud, abijõud, aga teise lipu all. Öeldakse, et meie just nii väga sisuliselt vastu ei ole. Härra Tamm ja härra Masing olid väga otsekohesed, iseäranis härra Masing, ja seepärast tuleb tema väljaastumisest lugu

pidada. Tema oli põhimõttelikult vastu. Siin aga öeldakse, et ega meie põhimõttelikult vastu ei ole, seadus tuleks küll maksma panna, aga tegelikult siiski seda praegu teha ei saa. Kui oleks selle poliitilise voolu rühmitus, kuhu kuulub eelkõneleja rkl. Schulbach, tahtnud, siis oleks saanud ka järk-järgult 12 aasta jooksul juba midagi teostada, kas või väikeste osade kaupa. Aga kahjuks ei ole sellel alal siiski midagi ära tehtud, ja seepärast ei saa öelda, nagu poldataks sealpool üldse meie sotsiaalkindlustust. Haigusekindlustamise seaduste kurb ajalugu, ka valitsuste poolt esitatud, neid on olnud terve rida alates Asutavast Kogust, tõestab seda, et teie olete mitte ainult tegelikult, vaid ka põhimõttelikult vastu olnud. Kui teie nüüd katsute siin oma vastuseismist põhjendada kõiksuguste fantastiliste arvudega, mis laest võetud, siis varemalt teie olete ju vastu olnud. Siin on valitsuse arvud muu seas olemas, ja mingisugust täpset matemaatikat siin üldse ei saa olla. Teie võite ju kõnelda, kuipalju inimesi siia alla käib, et makstakse pensioni ja toetust 150, 300, 1000 või 3 miljonile, nagu siin numbraid nimetati, kuid kindlustatuid on umbes niipalju nende arvude järgi, mis siin ette toodi. Haiguste protsent on olenev iga aasta seisukorrast, ta on muutuv. Ja kuipalju on meil praegu töövõimetuid tööliste keskel, seda arvu ei saa teie ega ükski teine kindlaks määrata.

Mis puutub normidesse, siis on võetud siin mõni toetus palju väiksem kui teistes riikides. Mis väärtus on näiteks härra Schulbach'i seletusel, et vabatahtlikkudel ei ole toetuse andmine kuidagi piiratud, nad maksavad sisse ja hakkavad toetust kohe saama. Olge head, § 49. töövõimetute pensioni alal öeldakse, et vabatahtlikult kindlustatu omandab töövõimetuse pensioni saamise õiguse, kui ta vähemalt 8 aastat maksu maksnud, ja § 68. vanadusepension alal — kui ta vähemalt 10 aastat on maksnud. Teie nopite mõned paragrahvid välja ja seletate nende põhjal, aga kui vaatate neid paragrahve, mis kitsendusi sisaldavad, siis näete, et tagajärjed on sootu teised. (K. B a a r s, tões: Arvutage Teie, kuipalju Teie arvamise järgi tuleb maksma.) Kuipalju see maksma läheb!? Kõigepealt on valitsus juba esitanud lahkumineva kalkulatsiooni. Maks läheb suuremalt jaolt töösturitele ja osalt on juba olemas. Maks ei ole ainukeseks põhjuseks, miks sotsiaalseaduste vastu ollakse. Näiteks võiksin tuua vabrikutevanemate seaduseelnõu. Mis see maksma läks?! Midagi ei läinud, ei riigikassale, ei töösturitele, ei kellelegi. See ei ole kõneväärtki, mis vabrikutevanemate seaduseelnõu töösturitele

maksma oleks läinud: ainult asjaajamise ruum ja vastuvõttetunnid. Maks ei ole põhjus, vaid põhimõte, isegi nende seaduste vastu, millega makse peale ei panda.

Siin hakati seega peale, vaadake, meil on haiguse- ja õnnetusekindlustuse seaduseelnõu. Sealsamas aga lisati juurde, et tahetakse teostada meil kõiki korraga. Kuidas saate öelda, et meil tahetakse kõiki korraga teostada, sest ei tule ju muud juurde, kui vanaduse ja töövõimetuse vastu kindlustamine. Teie loete haigusekindlustust tähtsamaks, kuid ma pean tähendama, et haigusekindlustus on vähem tähtis, kuna vanaduse- ja töövõimetuse vastu kindlustamine tähtsamaks tuleb tunnustada. Tegelikus elus ja ka tööliste elus ei ole haigusekindlustusele seda tähtsust antud, kui vanaduse- ja töövõimetuse vastu kindlustamisele. Ei saa öelda, et meil selles asjas on isegi küllalt hea seisukord, ja nüüd sellepärast võiksite pika aja veel oodata.

Mis puutub vanadusemäärasse, siis väga huvitavad olid siin kalkulatsioonid, mis inimese eluea kohta ette toodi. Arvati, et 55-aastasele vanusele võib 16 aastat juurde arvata, nii et 71 aastat oleks vanaduse määraks, mil võib hakata pensioni maksma. On teada, et kuskil keegi muhamediusuline elanud 150 aastat, ja üle 100 a. — neid on igalpool, ka Eestis. Aga et tööliste keskmine eluiga oleks 55 aastat või koguni 71-ni ulatuks, seda vaevalt ette tuleb. Tööliste keskmine eluiga on 40 ja 50 aastate vahel, see on vastu vaidlemata kindlaks tehtud. See tööliste keskmine eluiga kujuneb kutsete järgi: ühes on isegi 30 ümber ja isegi alla 30, teises on üle 30-ne ja mõnes koguni võib ulatuda 50-ni. Aga et tööliste keskmine eluiga 71-ni ulatuks, seda ei ole, selle kohta on andmeid olemas, ja neid võib tarbekorral ette tuua. Nii et kõnelda sellest, nagu oleks vanadusemäär, mis siin seaduseelnõus võetud, liiaks väike, ei saa. Ja kui oleks võetud 60 aastat, siis härra Schulbach poleks jällegi rahul olnud. Siin nõutakse ka teatud töötamisega, peab enne tükki aega, vähemalt 10 aastat töötanud olema, nii et ei saa kohe pensioni vanad töölistel, kes lähenevad sellele vanadusemäärale, vaid siin on võetud ette piiramine, ja see vähendab kulusid. Ka see, mis siin ette tuuakse vanadusemäärast vastu, on ainult selleks, et kuidagi seaduse vastu leida põhjendusi. Näiteks toodi ette rkl. Martinson, et ka tema olivat 57-aastane. Aga mis see ütleb, et üks Riigikogu liige on 57 a. vana? Kas see on väide haigusekindlustuse seaduse vastu? Ma ütlen, ka töölisi on 80-aastasi — muidugi ta ei tee tööd enam; aga teie näete ka, et on töölisi, kes 20- ja ka 17-aasta-

selt surevad. Ja kui teie tahate ainult arve ette tuua, siis tooge mitte äärmisi, vaid keskmisi arve. Ja et tööliste eluiga on lühemaid, see on täiesti selgeks tehtud. Kõneldakse, nagu võideldaks ka seal pool sotsiaalseaduste eest, kuid siin tehtavat vaid kihutusetööd. Iga inimene otsib teisi selle aia tagant, kus ta ise kükitamas. (Näer pahemal pool.) Meie teame väga hästi, mis teie praegugi teete. Teie kuulutate praegugi oma valimiskoosolekuil, et olete kõigi sotsiaalseaduste, söödismaade seaduste ja vanapõllumeestelt maade võõrandamise seaduste poolt, aga kui need seadused tulevad Riigikokku, siis olete kõigi nende vastu. (O. Gustavson'i, stp vahelhüüe.) Valimiskuulutustes olevat välja kuulutatud, et nõutakse söödismaade maksustamist ja võõrandamist vanaperemeestelt.

Nüüd tullakse väidetega, nagu meie tööstus ei kannataks sotsiaalkindlustust välja, näiteks olevat üks sotsialistide poolt heakskiidetud tööstuseettevõtte, nimelt „Textil“, Tallinnas kokku varisenud. „Textil“iga ei ole meil olnud mingisuguseid sidemeid. Kui meil oleksid paremad majandusepolitika ajajad inimeste seast, kes riigi elu eest peaksid vastutama, siis ei oleks tarvitsenud „Textil“i kokku variseda, siis ei tarvitseks Kreenholmis sisse seada 4-tunnist tööpäeva, siis ei oleks ka tööpuudus nii suur. Nii et ka siin olete teie kahtlemata ise süüdi, aga siiski on teil küllalt julgust ütlema, nagu oleks seal mingisugused sidemed sotsialistidega. Nii ei tohiks siin Riigikogus asjata teistele varju heita ja ei tohiks teiste juures niipalju halba näha, nagu teie seda ise teete. (A. Schulbach, töer: Ma rääkisin teie hinnangust, mitte teie sidemeist.) Hinnang! Mis selle tagamõte oli, ja misuguse sousti all „Vaba Maa“ selle välja kuulutab, seda näen ma juba Teie näost, kui sinna vaatan. (Näer. — Pahemalt poolt: Nägu on petlik!)

Vaatleme, kuidas võideldakse meil sotsiaalkindlustuse vastu. Siin kõneldakse „Textil“ist, majanduslikkudest raskustest, 71-aastasest elueast, et kindlustamise alla kuulub 2 miljonit inimest, kuna rahvaarv kõigest 1.100.000. Praegu kuulub meil kindlustamise alla 36.000. Ja peale selle perekonnaliikmed, kellel ka teatud õigused on, aga mitte täielikult, vaid osaliselt.

Kui see eelnõu vastu võtta, siis ei ole kindlustatute arv üle 100.000 inimese. (K. Tamm, põl: Umbes 200.000!) Ei, niipalju ei tule.

Juhataja: Rkl. Johanson, Teie kõneage on läbi.

L. Johanson (stp): Kui seda arvu protsentuaalselt vaadata, siis võib siin jutt olla kulddest ainult 300—500 miljoni sendi ulatuses, mitte aga miljardites, mis on Pika tänava fantaasia.

A. Schulbach (töer): Ma lootsin, et kui seaduse autor ise kõnetoolile tuleb, et ta siis mingisuguseidki täpsemaid andmeid näitab, kuipalju see seadus maksma läheb, kuipalju kulusid juurde toob j.n.e. Kahjuks aga eksisin selles lootuses.

Härra Johanson tegi tegemist rohkem sellega, mida ma siis oleksin teinud, kui eelnõus oleks vanadusemääraks võetud 60 aastat, missugune näoilme mul olevat ning missuguse seisukoha üks või teine ajaleht võtab j.n.e., jättes ette toomata asjaolud, mis seda seadust põhjustaksid. Seepärast tahaksin piirduda mõne faktiilise märkusega.

Kõigepealt ütles härra Johanson, et kui oleks tahetud 12 aasta jooksul edasi jõuda, siis oleks saadud ka järk-järgult mõndagi ära teha. Mul on sama arvamine, et liiga suurelt oleme ikka kõik ette võtnud. (L. Johanson, stp: Haigusekindlustus — oli see suur?!) Kui tahtakse kindlustuse alla võtta korruga põlütöölised ja kõik juhuslikult töötajad, siis on see väga suurelt võetud. Kui oleks järk-järgult edasi mindud, siis oleksime tööpoolest juba mõne sammu edasi jõudnud. Seepärast arvan, valitsuse seisukoht, et tulevikus peame katsuma järk-järguliselt laiendada kindlustuse ala, viib palju kiiremini sihile, kui en-gros seaduste esitamine.

Rkl. Johanson'i üks võte on see, et ta teise mõtteid ümber pöörab. Mina ei ole kunagi rääkinud sellest, et vabatahtlikult kindlustatute kohta ei ole mingisugust kihtaega ette nähtud pensioni saamiseks. Mina ütlesin küll, et sunduslikult kindlustatute kohta ei ole mingisugust kihtaega, ta võib hakata pensioni saama igal ajal, kui ainult teatatud arvu aastaid on töötanud nalgatöölisena. Ja seepärast ei saa ka sunduslikult kinnitatute kohta kalkulatsiooni teha, kindlustusekapitali tekkimise kohta. Vabatahtlikult kindlustatute kohta on see enam-vähem võimalik. Nad peavad kümne aasta eest sisse maksma enne pensioniõiguse saamist, ja selle sissemaksu summa varal võib ikkagi mõnesuguseid kalkulatsioone teha. Ja need summad, mis ma siin ette kandsin, on saadud vastavate kalkulatsioonide põhjal.

Siis olevat mina öelnud, et haigusekindlustus on meil tähtsamaid alasid. Seda mina kuskil öelnud ei ole, ja härra Johanson võiks seda stenogrammist järele vaadata. Mina rõhutasin kogu sotsiaalkindlustuse tähtsust ja avaldasin seisu-

kohta, et minu äranägemise järgi peaks valitsuse otsekohe samme astuma sotsiaalseaduseandluse laiendamiseks, ja et praegu on haigusekindlustuse laiendamine kontoriteenijatele ja majateenijatele täiesti küps. Ma ei taha seega sugugi öelda, et see kõige tähtsam oleks, — minu arvates on ka kõige tähtsam ala vanaduse kindlustamine, — aga meil ei ole summasid selleks! Aga mispärast mina sõna võtsin, oli, et tahtsin paluda härra Oinast, et ta oma rühmakaaslasele härra Johanson'ile ära seletaks, mis vahe on kodaniku keskmise vanusemäära ja selle vahel, kui suured lootused on ühel kodanikul teatud vanuses veel edasi elada. On päris selge, et kui meie võtame kodanikkude keskmise vanuse, et siis see võrdlemisi õige madal on, sest siis tuleb arvestada ka neid, kes rinnalastena surid. Aga kui meie ümberpöörduvalt võtame, kui suured lootused on ühel 55-aastasel inimesel edasi elada, siis näeme, et tal on veel teatud suuri lootusi edasielamiseks, sellele vaatamata, et ta ammu juba keskmisest vanusest üle läinud, ja ka 70-aastasel inimesel on veel lootusi teatud hulga aastate äraelamiseks. Sellel põhjendab ka elukindlustuse praksis. (A. Oinas, stp: See varieerib elukutsete järgi.) Teie olite vististi siis saalist väljas, kui mina rääkisin ja tõin ette andmeid, missugused lootused on 55-aastasel inimesel edasi elada teistes maades. Ma ütlesin, et meil Eestis on need lootused vähemad, aga igatahes siiski suurem kui kaks aastat on see keskmise edasielamise võimalus.

Kui nüüd vaatame, et pärast inimese surma tema naisele ja lastele makstakse pensioni edasi, siis on selge, et nende sissemaksu summadega, mis võimaldavad pensionimaksmist ainult kahe aasta jooksul, ei tule välja. Mina oleksin tänulik, kui härra Oinas võtaks enesele seda uuesti järele kalkuleerida. Mina arvan, et härra Oina kalkulatsioon palju lahu ei läheks minu omast, aga kui ta ka läheks, siis saaksime meie ometi andmed, mille üle võiks rääkida ja hinnata.

Mis aga puutub sellesse kalkulatsiooni inimese keskmise vanuse kohta, mida meie rkl. Johanson'ilt kuulsime, siis ei oleks ma seda ühelt Riigikogu liikmelt lootnud.

B. Eilman (stp): Austatud Riigikogu liikmed! On vastuvaidlematu tõde, et meil igasugused sotsiaalseadused, mis mingisuguseid kohustusi panevad jõukamatele kihtidele, nende kihtide poolt vastuseismist leiavad. Seadused aga, mille järgi jõukamatel kihtidel lootus niiöelda puhast teha, leiavad kahtlemata vastu-

võtmist. Üle kümne aasta on meil rohkesti viha külvatud rahva keskel sotsiaalseaduste vastu. On peetud palju koosolekuid, kus arvustatud sotsiaalseadusi ja kus õhutatud üht osa kodanikke teise osa vastu, mis on vesi kodanluse veskile. Mida suuremad vastolud valitsevad kodanikkude keskel üksteise vastu, seda suurem lõikus on kodanlastel.

Julgeksin ette tuua mõningaid näiteid, mida ise olen võinud pealt kuulata Riigikogu valimiste koosolekute ajal. Maad mööda ringi liikudes ja kuulates inimeste arvamisi seaduseandliku töö kohta Riigikogus, paistis silma kõikjal see, et inimesi on üles ässitatud sotsiaalseaduste vastu. Mõned erakonnad on oma programmi võtnud, et sotsiaalseadusi tuleb niipalju kui võimalik arvustada ja rahva keskel nende vastu umbusaldust kasvatada. Tegelikult on aga rahvas teistsugusel arvamisel. Rahvas on sellel arvamisel, et sotsiaalseadused tulevad meil maksuma panna. Võin öelda, et meil ei pooldata seda, et sotsiaalseadused oleksid ühekülgsed, et nad oleksid määratud ainult tööstusetöölise või ainult mõnele üksikule liigile, vaid pooldatakse peamiselt laiaulatuslikku sotsiaalkindlustust. Me võime tähele panna, ja arvan, et mitte ainult mina ei ole seda kuulnud, vaid ka teised, et ollakse pahased selle üle, et meil on eesõigustatud seisukorda asetatud riigi- ja omavalitsuse teenijad ja töölised ning haigusekindlustuse suhtes tööstusetöölised. Isegi põllumehed, rääkimata asunikudest ja teistest kehvikutest, on sel seisukohal, et haigusekindlustus kui niisugune tuleks laiendada kõigile kodanikkudele, andes võimaluse ka neile tarviduse korral saada arstiabi, samuti ka töövõimetuse ja vanaduse puhul. Põllupidajate hulgas peetakse tarvilikuks, et ka see sotsiaalaala viidaks laiemale alusele. Ma arvan, et need inimesed on sellepoolest päris õigel seisukohal.

Meil kõneldakse sellest, et väga palju antakse välja summasid hoolekande teostamiseks ja hoolekandesummade väljandmise pärast tehakse väga palju demagoogiat. Räägitakse seda, et vaadake, meie põllumehed peame maksuma selleks, et anda toetust üksikuile isikuile, ja meie ometi sellest midagi ei saa. Aga need kõnelejad jätaivad tasa ja targu ütlemata, miks just hoolekandele minevad summad on nii suured ja miks nad järjest suurenevad. Ma arvan, et hoolekandele kulutatud summasid on võimalik vähendada ainult sel teel, kui maksuma pannakse vastavad sotsiaalseadused; ja käesolev seadus, milline sotsiaalkomisjoni poolt Riigikogule tagasilükkamiseks esitatud, loob sellise võimaluse. Meie ju teame, et meil praegu töövõimetuse ja vanaduse

vastu kõik kodanikud kindlustamata, välja arvatud vaid need, kes seisavad riigi- ja omavalitsuse teenistuses. Tööstusetöölise kohta ei ole selles suhtes mingisuguseid kindlustusi olemas. Et need kindlustused puuduvad, siis loomulikult on kogukond see, kes peab töölisele nende vanaduse või töövõimetuks jäämise korral hoolekandelist toetust andma. Mul oli juhus mõni aeg tagasi viibida Kundas ja seal, puudutades seda küsimust, selgus järgmine lugu. Kunda vabrik maksis alevile tööstusemaksuna 1929. a. umbes 900.000 senti. Alevivalitsus maksis Kunda alevi hoolealustele samal ajal üle 750.000 senti. Järele pärides, kes on need hoolealused, kellele alevivalitsus toetust maksab, selgus, et need hoolealused olid Kunda vabriku endised töölised, kellele Kunda vabrik pensionina pidavat maksta 50 senti kuus. Vaadake, töösturid alatihti räägivad sellest, et neil olevat suured maksud. Juba see, kui võrt suur maks Kunda vabrikul on, iseloomustab ka teiste tööstuseettevõtete makse. Tööstus maksab küll tööstusemaks omavalitsusele, aga omavalitsus maksab selle tööstusemaksu selle tööstuse poolt väljakurnatud töölisele, kes oma töövõime kaotanud, vanaks jäänud, pensionina. See ei ole ainult Kundas. Samasugune lugu on ka teistes tööstuseettevõtetes. Nii oli mul näiteks juhus Narvas viibides kuulda, kuipalju Narvas tööstusetöölised Kreenholmi kalevi- ja linatööstuses ja ka teistes tööstustes pensioni saavad. Lugu ei olnud sugugi parem. Pension oli niivõrt naeruväärt madal, et see kuidagiviisi töölisele ja nende perekondadele äraelamist ei võimaldanud, vaid nad pidid paratamata pöörduma kohaliku omavalitsuse poole ja paluma omavalitsuselt toetust. Kui meie kõik need toetused, mis hoolekande korras omavalitsused on sunnitud maksuma tööstusetöölisele, nende leskedele ja ka teistele perekonnaliikmetele, viime selle seaduse kohaselt üle töösturitele, siis ei ole kahtlust, et hoolekandesummad vähenevad. Peale selle, minu arvamise järgi, ei ole riigil ükskõik, kuidas tema kodanikud läbi saavad, kes tema kodanikke ekspluateerivad. Nagu teada, kuulub Kunda vabrik taanlastele, samuti on teada, et Narva Kreenholmi vabrik kuulub inglastele, ja võiks veel terve rea teisi tööstuseettevõtteid ette tuua, mis kuuluvad välismaalastele. (K. P ä t s, põl: Mispärast inglastele?) Sakslastele. Minu arvamise järgi ei võiks olla riigile ükskõik, kuidas välismaalased meie riigi kodanikke ekspluateerivad. Mis on viga töösturitel kasutades praegu odavapalgalist tööjõudu, seejuures mingisuguseid kohustusi mitte kandes, meie riigis oma tööstust arendada. Meie näemegi, et töösturid on pea-

miselt sellele välja läinud, et kasutavad ainuüksi odavat tööjõudu ja ei mõtlegi seejuures paremate sisseeadete, masinate ja abinõude muretsemisele oma ettevõtetes, et seeläbi tööstuse toodangut tõsta. Tööstuse toodangut katsutakse tõsta nimelt odava palgajõu varal. Pärast seda kui tekstiilisaaduste tollid tõsteti, oli valitsuse arvamine säärane, et neis tööstustes ka töölistearv tõuseb. Aga kurbussega pidime hiljem konstateerima, et töölistearv neis tööstuseettevõtetes ei tõsunud, vaid vastuoksas, osa tööstuseettevõtetest sulges oma ukseid. Kuna neis ettevõtetes, millised praegu veel töötavad, ei suurenenud töölistearv, vaid igale töölisele litsuti juurde veel üks masin, see tähendab senise kahe masina asemel pidid töölised töötama kolmel masinal ja seega tööstuse toodangut tõstma. Meie teame ju väga hästi, mida rohkem inimesi kurnatakse, seda rutem nad vananevad ning jäävad töövõimetuteks. Tagajärg on see, et nad seda varem langevad paratamata omavalitsuste kaela.

Ühel eelmisel koosolekul kõneldi sellest, et teistes maades töötavat hea eduga vastastikku toetamise ühingud või seltid, ja imetleti selle üle, mispärast minnakse meil sunduslikule, riiklikule sotsiaalkindlustusele, kui võidakse ka vabatahtlik, vastastikku toetamise kindlustus sisse seada. Aga lugu seisab just selles, et meil on seda väga raske läbi viia. Meie võisime tähele panna isegi üksikute jõukamate inimeste juures, et nad ei ole vastastikku toetamise ühingat ellu kutsunud ja iseendid ning oma varandusi võimalikkude õnnetusjuhtude vastu kutsunud kindlustada. Võtame kas või minu poolest läinud aasta põllumajanduse ikalduse ja seemnevilja muretsemise küsimuse. Eks oleks võinud need kodanikud endid juba selle vastu ette kindlustada. Aga meie nägime, et seda siiski ei tehtud, vaid riik pidi paratamata abiks tulema ja neile põllumeestele andma seemnevilja laenu näol. Mil viisil praegu see seemneviljalaenu tasumine sünnib, seda teame väga hästi, sellest oleme palju kuulnud, ja võib öelda, et siin on parempoossed ringkonnad osanud selle eest hoolt kanda, et need, kes omalajal seemnevilja laenuna said, nüüd riigilt niiöelda vastutasuks veel lisasoodustusi saavad. Seda näitasid ju meie sõjaväele ostetud vilja eest ülemaksetud summad, ühtlasi ka viljatollide küsimus, mida siin ja seal katsutakse üles keerutada. Nõnda siis meie näeme, et sellest vastastikusest toetusest just nende ringkondade juures, kes seda soovivad, ei ole midagi välja tulnud. Rkl. Masing oma kõnes püüdis näidata, et sotsiaalkindlustused toovad endaga kaasa väga mitmesuguseid pahesid, et haigusekindlustuse

tagajärjel hakkavad kindlustatud haigusi simuleerima. Muu hulgas tõi tema ette parvepoisse, kes olevat oma sääreluud murdnud ja kellest üks olnud kindlustatud, kuna teine olnud kindlustamata. See isik, kes oli kindlustatud, olevat seletanud pärast tervekssaamist, et tema enam sellele tööle minna ei või, sest murdnud jala pärast ei või libedatel palkidel käia, jalg olevat nõrk; teine, kes kindlustamata, läinud aga tööle. Mina arvan, et see ei olnud mingisugune haiguse simuleerimine. Kes tunneb palkide parvetamist, see teab, et palkide parvetamisel ei saa olla inimene, kellel nõrgad jalad. Inimesel, kes seal töötab, peavad olema tugevad jalad, vastasel korral ei või tema seda elukutset pidada. Meie näeme parvetajate hulgas õige noori ja tüsedaid töömehi. Kes aga veidi nõrgaks jäänud, see inimene sellele tööle ei kõlba, vaid peab enesele teise elukutse valima. Kui nüüd tulla selle juurde ja küsida, mispärast siis oldakse meil sotsiaalkindlustuse vastu? Härra Schulbach oma kõnes püüdis näidata, et sotsialistid esitavad Riigikogule vastuvõtmataid seadusi, ja et kui sotsialistid katsuksid esitada Riigikogule selliseid seadusi, mis oleksid nende arvates vastuvõetavad, ja muu hulgas näitaksid ära need allikad, millest võiks seadustes ettenähtud kulud katta, siis toetaks suurem osa Riigikogu rühmitustest neid seadusi. Aga mind paneb imestama, mis asjaolud keelavad seda erakonda, kuivõrd kuulub härra Schulbach, esitama Riigikogule siis neid mõõdukaid seadusi ühes vastavate andmetega ja põhjendustega. (A. Schulbach'i, töer vahelhüüe.) Vaadake, härra Schulbach, Teie ütlete, see on valitsuse ülesanne, meie sellele vastu ei vaidle. Aga kui valitsus siiski on selle vastu, kui valitsus ei pea tarvilikuks ükskõik missugusel põhjustel meil sotsiaal-seaduseandlust arendada ega sotsiaalseadusi esitada Riigikogule, siis põhiseaduse järgi on õigus nii Riigikogu rühmadel kui ka üksikuil Riigikogu liikmeil algatada seadusi. Ja ma arvan, et sama õigus on ka Teil ja Teie erakonnal. Ja vaadake, teie ei ole vaevaks võtnud seni ühtki algatust teha. Küll aga on teie erakonda kuuluvad inimesed maal kõnekoosolekuil, ma ütleksin, lubamatut demagoogiat sellel alal teinud. Tulles koosolekule teevad need inimesed ette pühaliku näo ja lasevad välja paista, et nad on vagad kannatajad, kes just kehvikute huvide pärast Riigikogus istuvad, nad on inimesed, kes tahtvat kehvikute vastu tulla ja kindlustada neid tugevamate vastu tarvilikkude seadustega. Aga vaadake, kui meie täna kuulsime härra Schulbach'i kõnet, siis mis sellest välja paistis? Sellest paistis välja vaid see, et

tööerakond ei mõtle üldse sotsiaalkindlustuse maksmapanemise tarvidusest. Ja see on ka endastmõistetav, sest kuidas sa saad midu laveerida, kuidas sa saad purjetada, kui sul on kindlad seisukohad juba ette ära määratud! Härra Schulbach soovib, et seadus painduv oleks. Meie teame, et juristid katsuvad seadusi luues anda kõigile seadustele säärane vorm, et need oleksid painduvad, sest kust midu saaks jurist enesele tulevikus teenistust. Nagu vanad juristid ütlevad, et seadus peab olema niikui savist nina, mis annab end siia ja sinna poole painutada, siis on ta hea. Ja meie teame, et suurel määral olevad kohtu otsused seaduste tõlgitsemistest. On jurist hea ja on osanud hästi seadust seletada ning suutnud uskuma panna tema poolt ettetoodud asjaolusid, siis arvestab seda kohus, ja otsus langeb siis ka selle juristi poolt peetud kõne ja seisukohtade kasuks.

Nii on siin lugu ka praegu selle tööerakonna seisukohaga. Käesolev seadus peaks olema painduv, umbes nii nagu seda praegu on Hoolekande seadus. Seaduses öeldakse küll, et Hoolekande seadus tuleb teostada 10 aasta kestel, aga vaadake, Hoolekande seaduse vastuvõtmisest on möödunud juba 6 aastat, aga meie ei ole veel kuigi kaugele jõudnud, ja võib arvata, et ka edasimineku samuti teosammutamine sünnib, nagu seni. Seaduseandja tahtmine oli Hoolekande seadust täies ulatuses teostada, võimalikult terves ulatuses, siin aga leiame vastupidist ja võime näha õige mitmelt poolt algatusi Hoolekande seaduse kärpimiseks, mis just tahavad Hoolekande seadust piirata ja ühtlasi tema tähtsust vähendada. Nõnda siis, kui meil ollakse sotsiaalseaduste vastu, siis peamiselt seepärast, et praegu, kus meil sotsiaalseadused puuduvad, on võimalik rahva keskel, kes ei ole veel küllalt poliitiliselt arenenud, edasi külvata vihavaenu ja seega endale poolehoidjaid võita. Aga kas see ka riiklikult kasulik? Arvan, sellest ei saa riik küll mingit kasu, küll aga üksikud erakonnad, kes niiöelda täna püsivad ja homme kaovad. Riik ja rahvas jäävad aga edasi kiratsema, ja mida kaugemale see kiratsemine läheb, seda raskemaks muutub ka rahva ja ühes sellega riigi seisukord. Meil on ju väga palju räägitud parempoolsete keskel, et meie töölisel ei ole küllalt usalduseväärseid ja et seepärast ei saavat meie töölisi kuigipalju arvestada. Tuletakse meelde mõnikord 1. detsembrist j.n.e. Aga vaadake, millest kõik see tingitud. Eks ole see tingitud sellest, et inimesed on äärmises puuduses, äärmises viletsuses, ei ole mingit väljapääsuummikut, kuhu töötavad inimesed sattunud. Palgad

on äärmiselt madalad, tööd vähe ja iga-sugune elamisvõimalus on neilt inimestelt võetud. Loomulikult, iga uppaja püüab haarata ölekõrrest, nii püüab ka tööline haarata abinõust, mis talle kuidagiviisi võimaldab edaspidise elamise. Millega aga võiks nüüd tööliste seisukorda parandada, on nimelt see, kui riik paneb maksma nende kasuks tarvilikud seadused. Ka see haiguse, töövõimetuse ja vanaduse vastu ning leskede ja vaestelaste kindlustamise seadus on seadus, mis paratamata tarvilik ja tööliste seisukorda parandab.

(Sekretäri kohale asub sekretär A. Schulbach.)

Kui räägitakse, et see seadus ei ole sisuliselt vastuvõetav, siis tuldaugu ja näidatagu, missuguse sisuga seadusi peetakse vastuvõetavaks. Aga mis sündis käesoleva seaduse arutamisel sotsiaalkomisjonis? Nii imelik kui see ka ei ole, aga sotsiaalkomisjonis ei pidanud tarvilikuks ükski kodanlik erakond oma esindaja kaudu selle seaduse kohta seisukohta avaldada. (Paremalt poolt: Asi oli selge.) Asi oli selge, et meil sotsiaalseadusi vaja ei ole, ja seepärast oma seisukohta selle seaduse puhul ka ei avaldatud. See asi oli selge põllumeestele. Tööerakond leiab siiski, et asi päris selge ei olnud, ja härra Schulbach pidas tarvilikuks näidata, et nemad põhimõttelikult sotsiaalseaduste vastu ei ole. Kuid et käesolev seadus on säärane, milles olevat palju puudusi ja peale selle ei olevat teada, kui suured kulud see seadus riigile paneb. Kui härra Schulbach tõi ette ühe ühistegelase, majanduseteadlase kalkulasiooni, kuipalju kulud võiks selle seaduse teostamine riigile tuua, siis ootas, et härra Schulbach avaldab arvamist või kannab ette seisukohad, missugused kindlustuseviisid oleksid tööerakonnale vastuvõetavad. Härra Schulbach seda ei teinud, ja sellest võib järeldada, et tööerakond on sotsiaalkindlustuse vastu üldse, ja et seepärast ei tarvitsenud tööerakonnal komisjonis selle seaduse puhul sõna võtta.

Edasi võiksime peatuda selle juures, mida saaksime kätte seega, kui selle seaduse tagasi lükkame. Minu arvates saaksime kätte selle, et üldine pahameel järjest rohkem ja rohkem maad võtab. Nagu juba ütlesin, on väga palju pahameelt avaldatud selle üle, et riigi- ja omavalitsuse teenijad on kindlustatud haiguse vastu, neile makstakse pensioni, kuna teiste kodanikkude kohta ei ole selles suhtes mingisugust seadust maksma pandud. On kindel, et kui käesolev seaduseelnõu tagasi lükatakse, siis pahameel suure-

maks läheb, kui see seni olnud. Ma julgeksin soovitada, et Riigikogu selle küsimuse tõsiselt võtaks ja kerge käega seadust tagasi ei lükkaks. Kui üks või teine rühm ei ole selle seaduse kohta selgusele jõudnud, siis tuleks see tagasilükkamise küsimus praegu katkestada ja seadus anda uuesti komisjoni, et oleks võimalik komisjonis seda seadust uuesti arutada.

Aruandja K. T a m m (lõpusõna): Luupeetud Riigikogu liikmed! Ma peaksin kõigepealt tähendama, et rkl. härra Johanson asjata tuge otsis Balti majandusekonverentsilt. Balti majandusekonverents, mis hiljuti Tallinnas koos viibis, ei pooldanud kaugeltki neid seisukohti, mida pooldas härra Johanson.

Mis puutub haigete kinnituse küsimusse, siis oldi Balti majandusekonverentsil küll arvamisel, et tuleb laiendada haigete kinnitust kõigile palgatööharu-dele, sealjuures jäädes neisse piiridesse, mis on selle jaoks määratud Genfis 1927. a. rahvusvahelisel töökonverentsil.

Kui meie nüüd haigete kinnituse piiride ulatust vaatame, siis näeme, et Genfis on need piirid teistsugused kui härra Johanson'i eelnõu juures. Mul on Genfis vastuvõetud haigete kinnituse konventsiooni tekst käepärast, ja selles artikkel II ütleb, missuguseid erandeid võib teha. Esimene punkt näeb ette, et erandeid tuleb teha mitte ainult juhuslike tööde kohta, vaid ka harilikkude tööde kohta, mis lühemat aega kestavad, ja siis veel ettevõttele võõraste, mittekorrapärase tööde jaoks. Teiseks töötajate kohta, kelle sissetulek tõuseb üle teatud normi. Härra Johanson'i eelnõu võtab aga kõik palgalised enese alla, ka vabrikute ja pankade direktorid, nii et need kuuluksid ka nende hulka, kelle kasuks riik ja tööandjad peaksid suuri kulusid kandma.

3) Konventsioon lubab väljavõtteid teha töötajate kohta, kes ei saa tasu sularahas, 4) kodutööliste kohta, „kustarniki“ või „Heimarbeiter'ite“ kohta, kelle töötin-gimusi ei või võrrelda palgatute omaga, 5) töötajate kohta, kes ei ole jõudnud, või kes on üle jõudnud teatud vanusest, mida võib määrata rahvuslik seaduseand-lus, 6) tööandja perekonnaliikmete kohta.

Nimetatud konventsioon, mis võeti vastu 1927. a., jätab välja merekalamehed, meil aga seda ei ole. Arvati, et merekalameeste kohta tuleb eriline haigete kinnituseseaduse konventsioon vastu võtta. Mis puutub haiguserahasse, siis nõuab seda konventsiooni art. 3. ainult 26 nädala jooksul. Konventsiooni järgi ei pruugi raha maksta esimesest haigeeks-jäämise päevast arvates, vaid haiguse-
raha saamise õigus võib tingitud olla oota-

mise tähtaja — „Wartezeit“ — möödalask-misest, mis ei või olla üle kolme päeva. Toetuseraha maksmise võib katkestada konventsiooni järgi niikaua, kui kinnitatu ei kaota oma normaal teenistust oma töö-võimetuse tõttu. Konventsiooni järgi, art. 4, võib kinnitatult arstiabi kuludest osavõtmist nõuda rahvusliku seaduseand-luse poolt määratud tingimustel.

Mis puutub perekonnaliikmetesse, kon-ventsiooni art. 5. järgi rahvuslik seaduse-andlus võib, kui tahab, lubada või ette kirjutada arstiabiandmist kinnitatu pere-konnaliikmetele, kes elavad tema leibkon-nas ja ülalpidamisel.

Suur vahe rahvusvahelise konvent-siooni ja härra Johanson'i eelnõu vahel on see, et konventsioon nõuab, et kinni-tatud peavad osa võtma haigekassade valitsemisest, tähendab mitte monopolisti seisukohas olema ja mitte ainuüksi ilma tööandjateta haigekassade valitsejateks olema, vaid ka... (L. J o h a n s o n, stp: Ma ütlesin ka, et meil on konverentsil oma erinõudmisi.)

Konventsiooni järgi võib haigete kin-nituse juhtimist ka riik ise teostada, välja jättes tööandjad ja töölised. Edasi on konventsiooni seisukoht see, et kinnitatud peavad haigete kinnituse kuludest osa võtma, kuna härra Johanson'i eelnõu paneb kulud eeskätt tööandjatele ja teises järgus ka riigile, jättes kulude kandmisest palgasaajad täiesti välja, nii et härra Johanson ei ole arvestanud rahvusvahelisi seisukohti.

Balti majandusekonverents, — vaata Kaubandus-tööstuskoja Teataja nr. 24 — 1929 — ütleb edasi oma resolutsioonis, kokkukõlas konventsiooniga, et seadusega tuleb normeerida, et tööandjad ja töövõt-jad oma kindlustusemaksude suhtes olek-sid vähemalt ühevõrra esindatud haige-kassade valitsemises, nimelt nõutakse, et pariteetlikul alusel mõlemad pooled olek-sid esindatud.

Edasi majandusekonverents tunnustab tarvilikuks püüda selle poole, et ühtlasi territoriaal-haigekassadega suuremates ettevõtetes võiksid saada asutatud erihai-gekassad ja ka professionaal-haigekassad, kui selleks olemas küllaline arv liikmeid, et õigustada arenemisvõimelise kassa asu-tamist, ja et kassaliikmed peaksid kandma olgugi minimaalosa ravitsemiskuludest.

Mis puutub sellesse, kas on otstarbe-kohane ettevõtete haigekassade olemas-olu, siis selle kohta on Eesti statistika 1928. a. oktoobri kuukirjas huvitavad andmed. Haigekassade valitsemise kulude mõttes on üksikute ettevõtete haigekassad kaugelt soodsamais tingimuses, kui ühis-haigekassad. Valitsemise kulude üldsumma kindlustatu kohta oli 1926. a. ühishaige-

kassades 33% võrra suurem, kui ettevõtete haigekassades. Kõrgemad on ühishaigekassades kassateenijate palkade kulud, arvates kulud keskmiselt kassaliikmete kohta — 59,2%. Kantseleiruumide kulud 300% kõrgemad, kantseleikulud 122% kõrgemad. Ka haigekassade liidu liikmemaksu maksid ühishaigekassad tunduvalt rohkem. Üksikute ettevõtete haigekassad asuvad sama ettevõtte kontoriruumes, mis kergendab nende asjaajamist. Neil on teatud osas ettevõttega ühine raamatupidamine, kirjavahetus ettevõttega langeb hoopis ära.

See võimaldab neile teha kokkuhoidu kassaametnikkude palkade ja kantseleikulude arvel. Ühishaigekassad, mis on täiesti eraldatud nende alla kuuluvatest ettevõtetest, on asjaajamise suhtes sunnitud tegema suuremaid kulusid, peab koguma andmeid kaks korda, mõnes ettevõttes isegi neli korda kuus kassaliikmete teenistusest. Seda on vaja kassaliikmete haigestumisel haiguseraha väljaarvamiseks. See on suurim puudus, mis ühishaigekassadel. Üksiku ettevõtte haigekassad selle all ei kannata, neil on andmed palgaraamatust kättesaadavad.

Härra Johanson'i eelnõu lubab ainult ühe tüüpi haigekassasid, nimelt territoriaal-haigekassad. Mujal kultuurriikides ollakse igalpool arvamisel, et neid võiks mitmesuguseid liike olla.

Härra Johanson otsis ilma aluseta sellele oma eelnõu osale, mis kõneleb vanaduse, invaliidsuse ning leskede kindlustamisest, tuge Balti majandusekonverentsi resolutsioonidest, sest härra Johanson nõuab, et kulude lõviosa peab lasuma tööandjatel, ja siis veel teatud osa riigil, kuna ometi majandusekonverentsi vastav resolutsioon kõlab järgmiselt: „Konverents leiab, et ei ole kohane tööandjate kulul laiendada sotsiaalkindlustuse ala vanaduse ja invaliidsuse vastu ja leskede ning vaestelaste kindlustamise maksmapanemisega. Tööstus suudab vaid suurte pingutustega saada hakkama maksudega, mis neile panevad juba maksvuselt olevad sotsiaalkindlustuse harud, ja iga uus maksustamine viiks tööstuse hävinemisele.“

Vanaduse, invaliidsuse, leskede ja vaestelaste hoolekanne peaks konverentsi arvates teostatama nii enne kui ka pärast riigi ja omavalitsuste kulul, kes kaubanduselt ja tööstuselt saavad küllaliselt makse.“

Härra Johanson puudutas muu seas kutsehaigusi ja õnnetusjuhte, nimelt misuguse seisukoha majandusekonverents nende suhtes võtnud. Aga seda ei tarvitse mul praegu puudutada, sest härra Johanson'i eelnõust on need küsimused välja jäetud, see ala ei ole tema seaduse alla võetud.

Härra Johanson tähendas, et need olevat väikese tähtsusega mehed, kes sünduslikku haigete kinnitust ei poolda, vaid tahavad rahva heakäekäiku kuidagi teistsugusele alusele rajada. Ma pean ütleva, et see ei ole nii, nagu oleks doktor Liek keegi haigekassast väljaheidatud arst j.n.e., vaid doktor Liek on vabatahtlikult sealt lahkunud ja doktor Liek'i prestiish tõuseb Lääne-Euroopas päev-päevalt. Ta on küll esialgu suurt vastuseismist leidnud, aga viimasel ajal on tema mõju väga suurenenud, ja on aru saadud, et ta kaalutlused ja arvamisid on aja- ja otstarbekohased. Peale dr. Liek'i ja lugupeetud doktor Bircher'i Shveitsis, on väga mitmed asjatundjad selle küsimuse kohta seisukoha võtnud ja kõiksuguseid vigu praeguste haigete kinnituse süsteemide juures leidnud. Muu seas dr. Hammer Berliinis kirjutab: „Der reichsdeutsche Krankenkassenpfuhl“ — haigekassade põrgu, Koch — Goddelau — kirjutab „Die Schäden der sozialen Versicherungen“, siis Veiler, mitte Tallinna Veiler, kirjutab „Münchener Medizinische Wochenschrift'is“ 1927. a. nr. 4 „Antisoziale Wirkungen der sozialen Fürsorge“. (L. Johanson, stp: Mispärast ei võinud olla Tallinna Veiler?) Tallinna Veiler selle küsimuse kohta sõna ei ole võtnud, ja on teada, et Saksamaal on selle liig-nimega inimesi olemas. Nii näete, et kirjandus sel alal on olemas. Kuid peab ütleva, et säärasel kujul, nagu härra Johanson püüab sotsiaalseadusi maksmapanna, ei ole neid seadusi, välja arvatud Nõukogude Venemaa, kuskil tehtud. Ei ole alusetu väide, et haigete kinnitus halvab tahet terve olla. Härra Johanson vaidles sellele vastu. Mina aga tahaksin õige lühidalt selleks näite tuua. (L. Johanson, stp: Siin toodi, kahest jalasäärrest toodi juba ette.) Seda näidet ei refererinud lugupeetud rkl. Masing lõpuni. Nimelt kirjutab selle kohta väga asjalikult Müncheni arstlikus shurnaalis 1927. a. nr. 15 doktor Stappert järgmist pealkirja all „Jõulupühade palavik“, et Berliinis detsembrikuu keskpaigas levib uus taud. Taudi iseäralduseks on see, et taudi jäävad need, kes on haigekassade liikmed. Iseäraliseks tunnuseks sellel haigusel on see, et see teeb oma ohvrid töövoimetuteks, nii et nad peavad haiguse aja kestuse eest haiguseraha saama. Selle haiguse ja palaviku tekitaajaks olevat haiguseaja hulka kuuluvate pühade ja pühapäevade eest rahamaksmine. Endistel aegadel haigusejuhtudel puhkepäevade ja pühade eest haiguseraha ei makstud, vaid maksti ainult tööpäevade eest. 1927. aastal seda epideemiat nii tunduval kujul ei olevat olnud, ja see tulnud nimelt sellest, et langenud kokku üks püha ja püha-

päev. Haigeksjäänud patsient, haigekassa liige, kes palavikku põeb, jääb haigeks 15. detsembrist, 18. detsembrist peale tunnustatakse Saksamaa seaduste järgi tema alles töövõimetuks, mitte esimesest haigeksjäämise päevast, vaid kolmandast. Viimaseks töövõimetuse päevaks oli 10. jaanuar 1927. Haige saab sel korral tasu 24 päeva eest. Tema terve ametivend, kes neid konkse veel ei tunne, töötab edasi ja saab pühade aja jooksul palka kõigest 17 päeva eest. Haigele teeb see välja iga päeva kohta $\frac{2}{3}$ tema palgast, puuduva osa saab puhkepäevade ja pühade eest. See haige mees, see „Kaval Ants“ teenib haiguse ajal just niisama palju nimetatud perioodi eest kui terve mees, sest temale makstakse 24 päeva eest, kuna tervele makstakse 17 päeva eest. Korralik mees oma raske tööga ei teeni põrmugi rohkem, kui vigurivänt simulant. Mitte ainult Berliinis ei ole see hädaoht suureks muutunud, vaid isegi mäetööstuses Dortmundis. Dortmundis olevat asi nii täbar, et kaunis raske olevat ettevõtetele jõulu-pühade ajal elu sees hoida. Nii et väga suureks kiusatuseks võivad kassaliikmeile sotsiaalkinnituse seadused olla. Siin kinnitas härra Johanson, et kaugeleulatuvad sotsiaalkinnituse seadused olevat suureks teguriks, mis tööstust palju edendavat ja arendavat. Saksamaal ollakse majanduseringkondades teistsugusel arvamisel. Ja meie näeme, et Poolas, kus sotsiaalkinnitus ei ole niivõrt arenenud kui Saksamaal, makstakse pool sellest rukkiväljaveo preemiast, mida makstakse Saksamaal; Poolas 42 senti puudalt, Saksamaal kaks korda rohkem, ja viimasel ajal juba umbes üks kroon rukkipuudalt, sest Saksamaal on arenenud sotsiaalkinnituse tõttu produktiooni kulud väga suured. Siis puudutas härra Johanson seda, et põllumajandus kannataks välja sotsiaal-seaduseandlust, et põllumees võiks ühelt aastatööliselt 7.200 senti kinnitusepreemiat maksta, kuna põllutöölise aastapalk 60.000 sendile tuleks arvata, kui rehendada korter, küte ja valgustus ning peale selle rahapalk. Ja ma kardan väga, kas see paljudele põllumeestele üle jõu ei käiks, sest statistilised andmed näitavad, et keskmine põllumehe tulu on 152 senti päevas. Keskmine põllumehe tulu on väiksem, kui töölise tulu. Vähegi õigluse maiku oleks rkl. Johanson'i eelnõul, kui tööandja kinnitaks töölise ja tööline tööandjat! Aga et üks peab kulud kandma ja teisel ainult hüved on, niimoodi see siiski sugugi võimalik ei ole.

Siis seletas meile härra Johanson, et Eesti olevat üks väga mahajäänud riik sotsiaalalal. Sellega ei saa ma sotsiaalkomisjoni nimel sugugi nõus olla, sest peab ütlema, et meie Hoolekande seadus, mis ka

sotsiaalseaduste hulka kuulub, on kõige kaugemale-ulatavam, mis maailmas maksma pandud. Üksikud Hoolekande seaduse osad on välismaade seadustest nopitud, nii üks osa Taanist, teine — Saksamaalt, kolmas — Inglismaalt j.n.e. Igast riigist kõige kulukam osa, mis meil veel kulukamaks tehtud. Mõne aasta eest tunnustati Inglismaal raugaks pensioni saamise mõttes 70-aastane inimene, nüüd 65-aastane. See on seal võimalik ainult teatud tingimustel. Kodanik peab olema korralikult elanud ja oma kohuseid kogukonna vastu täitnud. Meil tunnustatakse 60-aastased kodanikud ilma mingisuguse arstitunnistusega, nii et töövõimeline 60-aastane inimene, kes oma süü läbi puudust kannatab, võib ühiskonna ülalpidamisele üle minna. Inglismaal nõutakse ka seda, et see kodanik aastate jooksul peab olema korralikult täitnud oma kogukonna maksumis j.n.e.

Meie Hoolekande seadus räägib, et puudustkannatavad perekonnad peavad saama toetust ühiskonnalt, vaatamata sellele, kas nad ulaeluga oma perekonna õnnetusse saatnud, või kas nad tõsiselt kannatanud. Teistes riikides püütakse seda asja teisiti korraldada, näiteks Saksamaal taetakse võimaldada toetust lasterikastele perekondadele, meil aga on sõna „lasterikad“ seadusest välja jäetud, ja ei vaadata sellele, kas inimene oma süü läbi sattunud puudusse või mitte. Nii võivad endid inimesed, kes tahavad kasutada seaduse soodustusi, tõugata meelega puudusse, teades, et meil on riik, kes perekonnaisa asemele peab astuma.

Sellest ma juba rääkisin, kuidas meil ettevõtete haigekassad palju edukamalt töötavad. Haiguserahad, mis nad võivad pakkuda oma haigekassa liikmeile, on palju suuremad kui ühishaigekassades, ja igati on nad paremas seisukorras. Kerenskiage seadusega anti ühishaigekassadele võimalus arstiabi andmine ettevõtetele üle võtta ja ettevõtetele selle asemele suured maksud panna. See ei ole otstarbekohane. Härra Johanson'i seadusega on kerenskiage põhimõte süvendatud ja ettevõtete kassad on kaotatud.

Siis ei saa ma nõus olla seega, nagu oleks komisjoni aruandja mingisuguse demagoogia mõttes rääkinud härra Johanson'i eelnõude käigust. Härra Johanson esitas käesoleva seaduse juba härra Tõnison'i valitsuse ajal. Kui härra Leopold Johanson ministriks sai, ei esitanud ta Rei valitsusele oma seisukohta rkl. Johanson'i seaduse suhtes. (L. Johanson, stp: Ma ütlesin, et kuu või kaks oli ainult aega.) Aeg oli pikk küll. Rei valitsuse seisukoht rkl. L. Johanson'i eelnõu kohta jäi sotsiaalkomisjonil saamata. Nii et näh-

tavasti oli siin mingisuguse demagoogiaga tegemist. (L. Johanson, stp: See, mis Teie praegu teete, on demagoogia.) Härra Johanson, võiksin ette tuua mõnd Teie ütlust endisest Riigikogust, aga võibolla, see oleks Teile piinlik, ja seepärast jätan ma selle ütleмата.

Rkl. Johanson kuulutas ette prohvetlikult, et need seadused, mis ta tahab läbi viia, pannakse meil lähemas tulevikus maksma. Seda on raske uskuda, sest on veel uuemad voolud esile kerkinud just ametiühinglaste keskel sotsiaalkinnituste kohta.

(Koosolekut hakkab juhutama esimene abiesimees M. Martna.)

On tulnud arvamisele, et võibolla nende laiemate rahvahulkade huve võib kuidagi teisiti paremini kaitsta kui sotsiaalkindlustuse teel. Ma ei tea, kas härra Johanson on seda küsimust uurinud, aga väga asjalikult on seda käsitlenud Gustav Hartz, kes küll marksistliku õpetuse hukka mõistab. Tema on arvamisel, et rahva heakäekäiku võiks paremini kindlustada seega, kui sotsiaalkinnituse seaduste asemel tehtaks kodanikkudele kohuseks ja sunduseks kapitali koguda. Nagu teame, kannatab Euroopa kapitalivaesuse all. On tõi, et kui inimesel oma kapital on, siis käiakse seega teistmoodi ringi, kui iga-suguste sotsiaalkinnituste summadega. Niisugused kinnitusemaksud peaksid ära jääma. Meil ei ole need maksud õnneks veel nii suured, kui mõnes teises riigis. Näiteks Saksamaa mäekaevanduse tööstu-ses ulatuvad need maksud umbes 30% palgast. Kui see maks hoiukassadesse makstaks, siis oleks 40 aasta pärast mäetöölisel kapitali koos umbes 10 miljoni senti ümber. (V a h e l h ü ü e.) Mäetöölised maksavad ligi 30% kogu palgast, seal hulgas on kõiksugused maksud, nagu vanaduse, tööpuuduse, töötatöölise kassade j.n.e. jaoks. Teiste töölise juures, kes mäetöölised ei ole, ei tee see nii suurt summat välja. Nii et Hartz'i arvates peaksime sinna poole püüdma, et ka varanduseta isikud, see tähendab töölised, peaksid varandust koguma, ka neil peaks oma varandus olema. See oleks muidugi sõjakuulutamine pahempoolsetele ja sotsialistidele. Sotsialiste ei rahuldaks see viis, sest sotsialistlikul parteil on ainult siis edu, kui rahva seas häda ja viletsus olemas. Bebel ütles parteikongressil 1921. a. Erfurtis: „Die Wunden am sozialen Körper müssen offen gehalten werden.“ Sotsiaalkoha haavad peavad lahti hoitama, need ei tohi kinni kasvada. Need ringkonnad, kes härra Johanson'i eelnõu vastu, on teistsugusel seisukohal. Need arvavad, et tuleb teistsuguste abinõudega rahva sei-

sukorra parandamisele asuda, niisuguste abinõudega, et inimestel mitte ainult haiguste puhul sellest kasu ei oleks, vaid ka siis, kui nad terved, ja et neil oleks midagi ka oma järeletulijatele pärandada. Just niisugused vaated leiavad levimist Lääne-Euroopas, ja ka meil, kus meie oma esimest rahvuslikku seaduseandlikku akti hakkame selles küsimuses välja andma, peaks tõsiselt kaalutama, missuguseid seisukohti meie tahame pooldada ja missuguseid teid peaksime valima. Mina arvan, et see on kõigile selge, välja arvatud võibolla mõned kaaslased härra Johanson'i rühmast, et see härra Johanson'i poolt esitatud seaduseelnõu mingil tingimisel vastu võetud ei või saada, ja mina leian ka, et härra Eilman'i ettepanek, katkestada selle seaduse lugemine, ei või mingil tingimisel vastu võetud saada, sest härra Eilman ei valgustanud seda asjakäiku komisjonis õieti. Nimelt on mõnedki härrad keskrühmadest ja ka parempoolsetest rühmadest sotsiaalkomisjonis härra Johanson'i eelnõu kohta sõna võtnud korduvalt, näiteks tööerakonnast härra Veiler, siis olen ka mina sõna võtnud ja olen laialiselt seda küsimust seal puudutanud, ja mul oli muidugi teada minu seljataga seisva rühma seisukoht. (V a h e l h ü ü e pahemalt poolt.) Härra Vilms, tahtsin ma öelda. (O. Gustavson, stp: Eks ole Veiler'i vaim Vilms'i peal.) Mul on protokollid siin, siit näeb, et doktor Vilms on korduvalt sõna võtnud selles asjas. Ja siis on selle küsimuse kohta, mis kodanlikkudesse rühmadesse puutub, sõna võtnud üksikasjaliselt doktor Masing, nii et seda küsimust on seal kõikipidi juba valgustatud.

Siis härra Eilman tegi veel etteheiteid, — ma ei tea missugusele kesk- või parempoolsele rühmale, — et valimise eel need rühmad õhutavat klassivõitlusele. Meie kõik oleme aga tähele pannud, et klassivõitluse platvormil asuvad meil ainult pahempoolsed rühmad, kuna kodanlikud rühmad kodurahu pooldavad.

Härra Eilman seletas, et mõnesugused kinnitused puuduvad. Pean ütlema, meil puudub invaliidsuse ja vanaduse vastu kinnitus, kuid meil on töövõimetuse ja vanaduse kindlustus olemas, mitte „kinnitus“, kindlustus on olemas Hoolekande seaduse alusel.

Mis puutub sellesse, mida härra Eilman rääkis parvetaja kohta, siis pean ütlema, härra Masing seda lõpuni ei rääkinud, võibolla oli see tal meelest läinud. Kui ta oleks lõpuni rääkinud, siis oleks dr. Masing'i seletus teid ka rahuldanud. Sellel parvetajal ei olnud mitte üks, vaid kaks haiget jalga. Doktor tegi kindlaks, olid objektiivsed tundemärgid, et teine jalg

oli tal haigeks jäänud, kui ta oli 11-aastane olnud ja kirsipuult maha kukkunud, ja selle jala vigi oli palju suurem, kui teisel jalal, kuid parvetaja ütles, et tema on sellega harjunud. (V a h e l h ü ü d e d.) Ei, ütles arst, vigasem jalg ei kuulu kinnituse alla ja õigusi ei anna, ja selles ongi vahe, arsti arvamise järgi on ta „Rentenjäger“ — pensionikütt. (K. P ä t s, põl: Ta vahetas oma jalad ära.)

Kõigil neil asjaoludel, mida siin ette kandnud olen, teen sotsiaalkomisjoni nimel ettepaneku,

haiguse, töövõimetuse ja vanaduse vastu ning leskede ja vaestelaste kindlustamise seadus tagasi lükata.

J u h a t a j a: Rkl. Eilman'ilt on ettepanek,

haiguse, töövõimetuse ja vanaduse vastu ning leskede ja vaestelaste kindlustamise seaduse arutamine katkestada ja anda tagasi sotsiaalkomisjonile uueks kaalumiseks.

(H ä ä l e t a t a k s e.) Rkl. Eilman'i ettepanek on tagasi lükatud.

(H ä ä l e t a t a k s e.) Seaduseelõu on tagasi lükatud.

10. Kohtu- ja siseministri kohustetäitja Hariduse- ja sotsiaalminister J. Hüner-son'i erakorraline teadaanne Armin Fuks'i ja teiste vahialuste asjas.

Kohtu- ja siseministri kohustetäitja Hariduse- ja sotsiaalminister J. Hüner-son: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Rkl. V. Kaaver'i erakorralise teadaande kohta vahialuse Armin Fuks'i asjus on mul järgmist seletada.

Vahialune Armin Fuks on ühes teiste vahialustega Rakvere vangimajast karistusevangimajasse ümber paigutatud. 6. veebruaril k. a. on tapivagun Ülemiste jaama jõudnud. Enne vahialuste vagunist väljaviimist on saatesalga meeskonna poolt vahialuste ja nende isiklikkude asjade läbiotsimine korraldatud, nagu see ette nähtud saateteenistuse määrustikus. Vahialune A. Fuks on aga sellele tegevusele vastu hakanud ning rahulolematust avaldanud ja takistanud läbiotsimist. Läbiotsimine on täide viidud ning selle järele on vahialune A. Fuks vagunist välja viidud edasitoimetamiseks karistusevangi-

majasse. Ülemiste jaamaesisel ei ole aga vahialune A. Fuks edasi läinud, vaid istunud lumele maha. Vaatamata kõigile manitsustele ei ole vahialune A. Fuks oma tõrkumisest loobunud, mille tagajärjel saatemeeskond sunnitud oli keskvangimajast välja nõudma vangideveo auto. Viimase päralejõudmisel on vahialune A. Fuks autosse mahutatud ning karistusevangimajasse toimetatud.

Vahialuse A. Fuks'i poolt vangimaja-ülemale esitatud kaebuse alusel, nagu oleks teda seejuures löödud, on korraldatud juurdlus, kus üle kuulatud teisi vahialuseid ja saatesalga meeskond. Senine juurdlus ei ole tõendanud, et vahialust A. Fuks'i oleks löödud.

Vahialune A. Fuks on halva ülespidamisega ning vangimajast kord juba ära põgenenud. Praegusel ajal kannab A. Fuks Rakvere-Paide rahukogu liitotsusega määratud karistust, 6 a. sunnitööd, kuritegude eest, mis ette nähtud paljudes Nuhtluseseaduse paragrahvides, röövimise, vangimajast põgenemise, nelja varguse ja dokumentide varguse eest.

Keskvangimajas vahiall peetavad vahialused Valdsak ja Tulp on kaebustega esinenud, et neid valvurid olevat löönud: Valdsak, et teda on löödud, ning Tulp, et teda olevat tõugatud. Kaebuste põhjal on toimetatud põhjalik juurdlus, mis seisukohavõtmiseks Tallinna-Haapsalu rahukogu prokurörile esitatud. Et juurdlusega ei leidnud kinnitust asjaolud, et vahialuste Valdsak'i ja Tulbi isikute vastu nende piinamise mõttes vägivalda oleks tarvitatud, on juurdlused prokuratuuri poolt lõpetatud. Nagu näitasid juurdluse andmed, ei ole vahialuseid Valdsak'it ja Tulpi pekstud, vaid nende käest on keelatud salakirjad ära võetud vägivaldaga, kuna nad nende äraandmist vabatahtlikult ei teostanud. Sündmus on prokuratuuri esindajate poolt mitmel korral läbi arutatud.

Kuna selle sündmuse rkl. Kaaver ette toonud, siis on see rkl. Kaaver'i kohta iseloomustav, sest need keelatud salakirjad olid teatud ühenduse pidamiseks põrandalustega ja põrandaluse organisatsiooniga.

J u h a t a j a: Päevakord on läbi. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 14.15 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretärid (allkirjad).

Koosoleku juhatajad (allkirjad).